

Facultat d'Educació i
Psicologia

Grau en Treball Social

Promoció 2016-2020

La reincidència i els factors de risc en la
tipologia delictiva sexual i de robatoris
amb violència i intimidació:

La condemna en silenci de la família.

Laia Sitjà Prieto

Treball Final de Grau

Tutor acadèmic: Eduard Carrera Fossas.

AGRAÏMENTS

Després de quasi quatre anys i, estant a punt de tancar aquesta etapa avui és el dia en el qual em puc permetre aquestes paraules com agraïment a totes aquelles persones que m'han ajudat durant tot aquest temps. Ha estat una etapa plena d'alts i baixos però, al mateix temps, ha servit per crear en mi un enorme aprenentatge tant a nivell professional com personal. Per tot això no puc marxar d'aquí sense agrair a l'Ester i Laura, les meves amigues i companyes de carrera que dia rere dia m'han donat el suport moral i personal que he necessitat. Gràcies a les dues per fer que l'espring final de la carrera sigui més bonic i fàcil. Vull agrair també a les meves amigues -Clàudia, Marta, Paula, Cèlia, Maria, Georgina i Rosanna- que tot i no ser-hi dia a dia amb mi, sempre hi són per donar-me l'empenta per acabar aquesta etapa de la millor manera. M'agradaria agrair també a la meva família per creure en mi sempre i, sobretot, per ser-hi. I, finalment i no per això menys important, vull agrair també al meu tutor del treball -Eduard Carrera- per ser-hi de forma constant i ajudar-me a seguir el millor camí per obtenir aquest resultat que ara mateix teniu a les mans. Només espero que gaudiu d'aquest trosset de mi i del meu futur professional tant com ho he fet jo.

Ara sí, podem començar a recórrer aquest camí a través de la present investigació:

“Nadie habla de nuestra condena. Como familia estamos meses con rumbo hacia la nada y nosotros también naufragamos siendo conscientes de que, al mismo tiempo tenemos que ser el ancla que mantiene todo a flote aquí fuera cuando él está ahí dentro.”¹

¹ Aquest poema està escrit per mi, Laia Sitjà, a través de l'experiència pràctica dintre del Centre Penitenciari Puig de les Basses de Figueres (CPPB) i, engloba tot aquell conjunt de històries de vida que he pogut conèixer, tant dels interns com dels familiars. Només espero que a través d'aquest treball pugueu apropar-vos a una realitat social desconeguda per a la vostra mirada i, sobretot, que gaudiu d'aquest camí amb el qual us trobareu.

ÍNDEX

1. Introducció.....	4
2. Disseny metodològic de l'exploració.....	5
2.1 Objectius.....	5
2.2 Hipòtesi.....	5
2.3 Delimitació i tècniques d'exploració pràctica.....	6
3. Aproximació teòrica/conceptual a la temàtica objecte d'estudi.....	8
3.1 La reincidència. Concepte i Realitat Social.....	8
3.1.1 Factors de la reincidència en delictes sexuals i en delictes de robatori amb violència i intimidació.....	10
3.2 L'altre condemna: El paper de la família durant la trajectòria penitenciària...	15
4. Estudi de cas: una aproximació als factors de reincidència a les presons.....	17
4.1 La mirada penitenciària del Centre Penitenciari Puig de les Basses (CPPB)..	17
4.2 El relat dels interns del CPPB des d'una perspectiva delictiva sexual i de robatoris amb violència i intimidació.....	20
4.2.1 Realitat penitenciària i factors de reincidència.....	20
4.3 La mirada penitenciària des de la llibertat.....	22
4.3.1 Anàlisi de la trajectòria penitenciària i factors de reincidència.....	22
4.4 La perspectiva des d'un vessant més professional.....	24
4.4.1 La veritable tasca dels professionals de Centres Penitenciaris (CP) de Catalunya i Espanya.....	24
5. Un abans i un després de la investigació.....	26
5.1 Anàlisi, triangulació i conclusions dels factors de reincidència i de la mirada dels professionals i interns/ex-interns.....	26
6. Bibliografia.....	36
7. Annexos.....	39

1. Introducció:

“Él era el pilar fundamental que nos ayudaba en todo y ahora simplemente no sabemos qué va a pasar”. Aquestes van ser les paraules d'una mare d'un dels interns en estat preventiu al Centre Penitenciari Puig de les Basses (CPPB). Aquestes mateixes van ser les que em van obrir els ulls i em van permetre veure el camí tan dur que han de passar les famílies quan algú del seu entorn es veu envoltat pels efectes que té la delinqüència. Quan parlem de delinqüència, De la Torre, P (1982) fa referència a aquells subjectes que duen a terme una conducta antisocial tipificada davant la llei com un delicte. L'any 2019, a Girona, segons documents del Ministeri d'Interior del Govern d'Espanya, es van produir des del mes de gener fins al desembre un total de 45.242 infraccions penals, entre les quals, 620 van estar delictes relacionats amb la tipologia sexual i 1.109 pertanyen al total de delictes tipificats de robatori amb violència i intimidació.

Durant tres mesos i mig he estat al mòdul 5 de CPPB de Figueres, un mòdul que alberga aquelles persones que han comès un delicte sexual o de robatori amb violència i intimidació. Durant aquest trajecte he pogut conèixer i conviure de ben a prop amb persones que no ho han tingut fàcil, amb persones que han acabat privades de la seva llibertat a causa de la comissió d'un delicte. Persones amb pors que no saben què els hi proporcionaria el futur i unes d'altres sent conscients, després de molt de temps, de les conseqüències catastròfiques que han comportat els seus errors. En aquest temps he hagut de lluitar contra prejudicis i pors personals que jo mateixa portava a la meva motxilla i, en aquest recorregut he descobert una part que està totalment a les fosques d'aquelles persones que han comès delictes d'ambdues tipologies esmentades anteriorment.

A través d'aquest treball pretenc descobrir i apropar-vos el perquè: el motiu pel qual una persona comet un delicte de robatori amb violència i intimidació o sexual i quins són els factors que influeixen, així com el perquè alguns cometen delictes de forma continuada: delinqueixen a conseqüència d'haver crescut en un entorn poc estructurat sense una convivència normalitzada? Ha estat per necessitat? Males companyies o poc suport familiar i relacional? Cometem més d'un delicte a causa d'un tractament insuficient per part dels professionals? Es fa algun tipus de treball amb la família?

En definitiva, en el present treball trobareu la contextualització en l'actualitat i la realitat delictiva a través de coneixements teòrics i entrevistes a les persones pertinents. L'objectiu d'aquest és poder apropar-vos experiències i històries tant dels interns com de

les seves famílies i d'aquella condemna silenciosa que aquestes viuen. Coneixereu els factors de la reincidència i la importància de la família en tot el procés amb la finalitat de descobrir si el paper d'aquesta és clau per acabar amb la reincidència perquè, en cas de ser així, estaríem davant una eina tractamental que podria ser-nos útil per facilitar el camí cap al canvi i, per tant, fer possible la reeducació de la persona privada de llibertat.

2. Disseny metodològic de l'exploració:

En aquest treball d'investigació, la problemàtica que vull investigar és el risc de reincidència que tenen les persones que han comès un delictes de tipologia sexual i de robatoris amb violència i intimidació. Per tant, em centraré en els factors que poden influir en aquests termes i, sobretot, en un dels aspectes que considero clau en el procés de reinserció i reeducació: la família.

Per tal de dur a terme aquesta investigació m'he plantejat uns objectius, una hipòtesi i una metodologia que em permetran extreure conclusions una vegada finalitzat tot el procés teòric i pràctic de la investigació.

2.1 Objectius:

Abans d'iniciar amb el marc teòric és molt important detectar els objectius que m'he marcat i, posteriorment, en la conclusió observarem si s'han o no assolit:

- **Objectiu general:** Identificar els factors de reincidència sexual i de robatoris amb violència i intimidació.
 - *Objectius específics:*
 - Analitzar els factors que predisposen a les persones a la reincidència.
 - Aportar coneixements i vivències personals de persones internes, ex-internes i professionals.
 - Determinar la importància del paper de la família durant la trajectòria penitenciària de la persona.

2.2 Hipòtesi:

La hipòtesi plantejada en la present investigació és la següent: “Una persona que hagi delinquit té menys probabilitats de reincidir si compta amb el suport de la seva família”.

Aquesta hipòtesi va sorgir arran de la meua estada pràctica en CPPB. Durant aquesta vaig observar que en l'àmbit pràctic i metodològic no es feia un treball prou clar amb la família. Des del mòdul 5 de CPPB justament feia un any que havien començat a impartir un programa dedicat a la família. Per tant, únicament s'havia impartit una vegada i exclusivament als familiars de persones que havien comès un delictes de tipologia sexual. Això em va fer qüestionar el següent: i si la clau per poder acabar fent un bon tractament és poder treballar també amb la família? Considero que el fet d'incloure-la podria permetre donar les eines necessàries a aquestes per detectar possibles reincidències, així com podrien ser el mecanisme de control una vegada la persona sortís en llibertat.

2.3 Delimitació i tècniques d'exploració pràctica:

Per tal de contrastar els coneixements teòrics aportaré un vessant més pràctica que ens permeti, per una part, assolir els objectius que em marqui dintre de la investigació i, per una altra, sostenir o refutar tota aquella teoria que he conegut fins ara.

És per això que la part metodològica de la investigació serà de caràcter qualitatiu a través de les entrevistes. Les entrevistes aniran dirigides a les següents persones:

TAULA 1. *Perfil de persones entrevistades per l'exploració pràctica*

<u>5 entrevistes</u> ² a persones internes i reincidents en el CPPB dintre del mòdul 5 de delictes sexuals i de robatoris amb violència i intimidació. Aquestes dades seran complementades amb la informació dels informes dels interns de la	<u>5 entrevistes</u> ⁵ a persones que en algun moment de la seva vida han estat a un Centre Penitenciari (CP), sense importar la tipologia delictiva. Tres d'aquests són NO reincidents i 2 d'aquests, SÍ ho són.	<u>Entrevistes a professionals</u> ⁶ de l'àmbit penitenciari de Catalunya i Espanya.
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Educador Social, CP Albolote, Granada. (Annex 4.1) 2. Auxiliar de psiquiatria de Brians 2. (Annex 4.2) 3. Treballador Social i criminòleg, CP Sevilla II. (Annex 4.3) 4. Treballadora Social Mòdul 5 de CPPB, Figueres. (Annex 4.4)

² El model d'entrevista sense completar el podreu trobar a Annex 2. Les entrevistes completades hi són des de l'Annex 2.1 al 2.5

⁵ El model d'entrevista sense completar el trobareu a l'Annex 3. Les entrevistes completades les trobareu a partir de l'Annex 3.1 fins al 3.5.

⁶ El model d'entrevista sense completar el podreu trobar a l'Annex 4.

plataforma SIPC ³ del CPPB. Prèviament a la recollida de dades signaran l'autorització ⁴ per facilitar-me la informació.		5. Psicòloga especialitzada en Delictes Sexuals de Quatre Camins. (Annex 4.5) 6. Funcionària de Lanzarote. (Annex 4.6)
---	--	---

Nota: Taula d'elaboració pròpia.

Les entrevistes destinades als interns del CPPB estaran formades per preguntes tancades. Aquestes aniran encarades a: conèixer la trajectòria penitenciària, quantes vegades han estat a un Centre Penitenciari (CP), el paper de la família, entre altres preguntes. En aquest cas els perfils entrevistats del CPPB són cinc interns homes entre 25 i 44 anys. Tres d'aquests que anomenarem VD, PÑ i HR han comès delictes sexuals i, els altres dos anomenats OR i CH han comès delictes de robatori amb violència i intimidació. Tots 5 presenten perfils de personalitat molt diversos, així com estructures familiars, socials, personals i econòmiques molt diferents.

Respecte a les entrevistes dirigides a persones que en algun moment de la seva vida han estat en un CP, són persones entre 27 i 35 anys (AN, TN, DV, RB i MK). Se'ls entrevista amb l'objectiu de conèixer la seva perspectiva vers la seva pròpia vivència penitenciària i el camí que han recorregut fins on són ara, la llibertat. Presenten perfils molt diferents i fins i tot tipologies delictives divergents. Només dues de les persones entrevistades han dut a terme un delictes de tipologia de robatori amb violència i intimidació i, conseqüentment, la reincidència.

Finalment, les entrevistes respecte als professionals es basaran també en preguntes tancades entorn la problemàtica. La finalitat d'aquestes és poder conèixer la mirada des de diferents disciplines que ens ajudin a entendre els motius de la reincidència, així com la feina que es fa i, en conseqüència, la que faltaria fer perquè realment es produís una reinserció positiva.

³ SIPC són les sigles de Sistema d'Informació Penitenciària Català i és la plataforma d'enregistrament de totes les dades rellevants respecte als interns del CPPB, entre d'altres.

⁴ L'autorització per part dels interns del CPPB la podreu trobar a partir de l'Annex 1 fins a l'Annex 1.5.

3. Aproximació teòrica/conceptual a la temàtica objecte d'estudi.

3.1 La reincidència. Concepte i Realitat Social:

El Desembre de 2019 a Catalunya segons dades del ministeri d'interior, hi havia un total de 8.391 persones privades de llibertat. De les quals, 7.831 eren homes, provocant així que només un 6,74% de les persones recluses fossin dones. Al mateix Desembre del 2019, la taxa de reincidència a Catalunya és inexistent. Això últim és conseqüència de la gran complexitat que comporta aquest terme, la reincidència. Tota aquella informació estadística que acaba havent-hi en relació amb aquest fenomen és aproximada.

Segons alguns estudis, en l'actualitat ens trobem amb una situació penitenciària insostenible perquè s'ha produït un augment tant de persones empresonades com en la taxa de reincidència. Aquest fet no només es produeix a Catalunya sinó que també és conegut a França, Regne Unit, etc. i es coneix com a bombolla penitenciària (Petersilia, J, 2011). Els estudis que s'han anat realitzant en relació amb aquest fenomen han variat molt durant la història però, tot i això, és quelcom que es segueix fent perquè ens permet realitzar una comparativa de diferents anys respecte a la reincidència, permet conèixer l'eficàcia del tractament i de les mesures privatives de llibertat i, ens facilita informació sobre els factors de risc i de protecció més importants.

A Espanya, tenint en compte que es gestiona de forma autònoma respecte a Catalunya, hi ha poques dades en relació a la reincidència: segons un estudi de la Central d'Observació Penitenciària del Ministeri d'Interior del Govern d'Espanya, entre els anys 1993 i 1996 la taxa de reincidència penitenciària era d'un 46,7% (Graña, J., et al., 2012). Posteriorment, segons Luque Reina, M. E., Ferrer Puig, M., i Capdevila i Capdevila, M (2005), a través d'un estudi realitzat el 1997, ens trobàvem davant una taxa de reincidència del 37,4%. Finalment, l'any 2001 es va publicar un estudi on aquesta taxa va augmentar fins al 38,2%. Segons Grubin, D i Wingate, S (1996) la taxa de reincidència és molt baixa, aproximadament d'un 36,9%.

Tot i aquesta contextualització estadística en vers aquest fenomen i, no obstant, la falta d'estudis que es fan en relació a aquesta, és molt important entendre què és la reincidència abans de poder entrar en matèria de delinqüència sexual i de robatoris amb violència i intimidació. Així doncs, què hem d'entendre per reincidència? La reincidència és un fenomen que hi és molt present en la nostra societat i, al mateix temps, és un gran desconegut. Ens trobem davant d'una problemàtica en mig d'una societat on aquesta

mateixa li dona l'esquena com si estiguéssim davant de la major amenaça. Però, a l'hora de la veritat, que s'entén per reincidència? Quan parlem de reincidència, segons López, M. (2012) estem parlant de la repetició d'un acte delictiu per part d'una persona que ha delinquit anteriorment.

La reincidència delictiva ha format part de la història de la criminalitat i, aquest terme prové del llatí "*reincidere*" que significar tornar a fer, recaure (De Zamora, A.M, 1970). Aquest fenomen, des de fa molts anys s'ha considerat com un agreujant en la pena de les persones processades i que, per tant, compten ja amb uns antecedents. Des de les institucions penitenciàries així com les de justícia, es pren com a referent la reincidència i es dona molta importància a aquesta per als futurs processos de resocialització. Quan parlem que aquest fenomen es percep com un agreujant, aquesta idea es fonamenta en el fet de que cometre un acte delictiu per algú que ha comès altres fets, sigui del caire que sigui, produeix una alarma social que, en certa manera, ens permet veure en la persona una major capacitat criminal i, sobretot, una major probabilitat de tornar a delinquir en un futur. Per tant, això acaba generant que sigui necessari treballar en la prevenció.

En tant que reincidència, és molt important poder conèixer quins són els condicionants personals, sociofamiliars i de carrera delictiva donat que aquests elements ens podrien ajudar a saber si es pot arribar a produir o no la reincidència. Per tant, conèixer el què és la reincidència i què la pot originar acaba permetent que es coneguin els riscos i permet també redissenyar la intervenció rehabilitadora que es durà a terme per part dels Centres Penitenciaris. Així doncs, és una eina que permet detectar quina serà la millor intervenció per a cada un dels interns i, per tant, treballar d'una forma molt més efectiva per a la reeducació i rehabilitació.

Ara bé, els factors de risc que poden desencadenar que hi hagi una reiteració dels actes delictius, són els mateixos en totes les tipologies delictives? Segons el llibre "*Delictes sexuals i reincidència*" de la Generalitat de Catalunya de l'any 2009, hem de fer distincions en relació a la reincidència general i, per exemple, la reincidència sexual. En ambdues, les variables de risc són molt diverses perquè, en la reincidència entenent-la de forma general sense entrar en matèria delictiva, els factors de risc més comuns són: la història delictiva de la persona i l'estil de vida d'aquesta. Així doncs, a partir d'aquí ens hem de preguntar el següent:

De quina manera variarà la reincidència en funció de la tipologia delictiva?

3.1.1 Factors de la reincidència en delictes sexuals i en delictes de robatori amb violència i intimidació:

Els factors de risc s'entenen com aquelles variables que el fet de ser-hi presents provoca un increment en la probabilitat d'aparició de la conducta antisocial i, conseqüentment, conductes delictives. En contraposició, els factors protectors el que fan és disminuir la vulnerabilitat de la persona o augmenten la resistència d'aquesta davant la possibilitat de dur a terme un comportament considerat desviat. (Vázquez, M. J., Fariña, F. i Arce, R, 2003). Ara bé, coneixent què és la reincidència, la taxa d'aquesta i sabent què són els factors de risc, ens hem de qüestionar si sempre hi són presents els mateixos factors en les conductes delictives o si, per contra, existeixen diverses visions entorn a aquests.

TAULA 2. *Els factors de risc que influeixen en la reincidència des de diferents perspectives.*

AUTORS	ANY	FACTORS DE RISC DETECTATS
Limandri, B.J. i Sheridan, D.J.	1995	Carrera delictiva prèvia així com delictes de caràcter violent i abusos de substàncies.
Gendreau, P. Little, T. i Goggin, C.	1996	Història delictiva, antecedents de comportaments antisocials, gènere, edat, factors familiars, risc èxit social, abús de substàncies i conflictes interns.
Hanson, R.K. i Bussiere, M. T	1996	Respecte a la tipologia delictiva sexual detecten delictes sexuals previs, antecedents no violents de caràcter sexual, pertànyer a una minoria i que siguin persones solteres.
Hanson, R.K. i Harris, A.	1998	Entorn de la tipologia delictiva sexual detecten l'escàs suport social i personalitat antisocial.
Mulder, E. Brand, E. Bullens, R. i Van Marle, H.	2011	Antecedents penals, edat de la comissió del primer delictes, existència d'antecedents de trastorns de conducta, factors de risc familiar com seria tenir molt poques habilitats o pobres habilitats parentals, un comportament delictiu familiar, que comptin també amb una història d'abús físic i/o emocional i una baixa adherència als tractaments de reinserció.

Nota: Taula d'elaboració pròpia amb dades extretes de diferents fonts bibliogràfiques.

Finalment, i tenint en compte l'evolució anterior vers als factors de risc de reincidència, Andrews, D.A, i Bonta, J. (2010) proposen en un estudi quins són els factors de risc relacionats amb la conducta delictiva i de reincidència. Aquest estudi inclou en total 8 factors de risc:

TAULA 3. *Factors de risc de la conducta delictiva i reincidència*

Cognicions Antisocials	Fa referència als valors, creences, actituds, pensaments que donen suport a la delinqüència així com estats d'ànims emocionals com ressentiment, ira i una evident rebel·lió dirigida al sistema judicial.
Xarxes/Vincles antisocials	Fa referència a possibles relacions properes amb persones considerades delinqüents. Té comportaments d'aïllament respecte a persones amb actituds prosocials i, en certa manera, l'actitud o conducta delictiva es veu reforçada pel seu entorn.
Història individual de la conducta antisocial	En relació a que va tenir una prompta iniciació i participació en comportaments antisocials i delictius.
Patró de personalitat antisocial	S'inclouen també el baix autocontrol, la impulsivitat, baixa empatia, hostilitat, cerca constant de sensacions (sense importar el tipus), conducta problemàtica des de la mateixa infància i, finalment, un comportament antisocial.

Nota: Taula d'elaboració pròpia amb dades extretes d'Andrews, D. A., i Bonta, J. (2010). *The psychology of criminal conduct*. New York: Routledge. p. 58-59.

Andrews, D.A, i Bonta, J. (2010) afegeixen quatre variables més que complementen als grans factors que hem anomenat anteriorment i que conformen la totalitat de 8:

- 1- **Circumstàncies problemàtiques en l'àmbit familiar:** normalment es deu a una baixa satisfacció tant amb la parella com amb tots aquells familiars més propers.
- 2- **Inestabilitat escolar o laboral,** acostuma a haver-hi un baix nivell de rendiment i satisfacció en aquests nivells.
- 3- **El temps d'oci** es veu afectat per un baix nivell d'implicació en aquest i una poca satisfacció per part de la persona en activitats no delictives.
- 4- **Abús de substàncies** fent referència tant a alcohol com a les drogues.

Andrews, D.A, i Bonta, J. (2010) distingeixen també entre dos tipus de factors que poden augmentar el risc de cometre un delicte, aquests són els factors estàtics (1) i dinàmics (2). Els (1) són aquells factors que no poden variar i formen part del passat de la persona, mentrestant, els (2) són aquells que es poden modificar amb el temps i constitueixen els objectius principals de la intervenció.

Concretament, agafant de referència als **delictes sexuals** i segons “*Delictes sexuals i reincidència*” de la Generalitat de Catalunya (2009), quan es produeix reincidència en delictes sexuals la credibilitat del sistema penal i de l'àmbit penitenciari que té encomanada aquesta tasca rehabilitadora fa que es vegi qüestionada. Sorgeixen també molts dubtes entorn: s'estarà actuant amb consciència i amb l'objectiu rehabilitador dintre dels Centres Penitenciaris (CP)? Què és el que falla dintre del sistema?

Per començar i, prenent de punt de partida la **taxa de reincidència**, Grubin, D i Wingate, S (1996) deixen constància que aquesta taxa en aquell moment era bastant baixa, amb un percentatge de 36,9, tenint en compte que feien referència a la reincidència general, és a dir, sense que la reiteració de l'acte delictiu fos de la mateixa tipologia que el seu primer delicte. Així doncs, si tenim en compte que la taxa de reincidència general no és la mateixa que la sexual, cal esmentar que aquesta última és d'un 13,7%. (Hanson i Morris, 2004 citat per Generalitat de Catalunya, CEJFE, 2009) Altres fonts d'informació i tenint en compte la manca d'estudis realitzats en relació a aquesta problemàtica, pel que fa als delictes sexuals, els Centres Penitenciaris Catalans han fet estudis que ens informen que les taxes de reincidència en aquesta tipologia delictiva es troba aproximadament entre el 8 i 12% (Redondo, S., Navarro, J. C., Martínez, M., Luque, E., i Andrés-Pueyo, A, 2005).

En segon lloc i, fent referència a l'existència d'un **període de risc entorn d'una nova comissió delictiva**, cal esmentar que no sempre és el mateix. Quan parlem de delictes sexuals el període és molt llarg i això depèn de diversos factors: normalment, els que abusen únicament d'infants (pares a fills/filles) presenten taxes més baixes reincidència. Aquells que agredeixen a nenes i dones adultes que no formen part del nucli familiar el risc de reincidència és entremig i, finalment, aquelles persones que abusen sexualment de nens/nenes però sobretot de nens el risc de reincidència és alt.

Les variables de risc respecte a la reincidència sexual, segons “*Delictes sexuals i reincidència*” de la Generalitat de Catalunya (2009), són aquelles que tenen a veure amb la carrera delictiva, trets de personalitat, estil de vida antisocial i preferències sexuals desviades.

Finalment, si tenim en compte els arguments aportats anteriorment a l'inici d'aquest apartat segons alguns autors i, per una altra banda, la informació aportada de la Generalitat de Catalunya podríem concloure que els factors de risc són els següents:

TAULA 4. *Conclusions respecte als factors de reincidència de delictes sexuals*

Orientació sexual desviada	Com seria sentir/tenir interès per nens i nenes, sexe agressiu i impersonal, parafil·lies, etc. La seva sexualitat és la seva principal font de gratificació i existeix un vincle molt ferm entre les pràctiques que duen a terme i les seves fantasies sexuals i els estats agressius que implementen en aquestes. Aquest aspecte moltes vegades els serveix per millorar el seu estat d'ànim i és la clau per descarregar la seva tensió emocional i estrès.
Carrera delictiva sexual	Si la persona ha comès més d'un delictes d'aquesta tipologia és més propens a què torni a cometre un de nou.
Estil de vida	Fa referència a persones amb una vida contrària a la prosocial, tenen dificultats per mantenir relacions properes i íntimes amb família/amics. No compten amb un equilibri personal, econòmic i emocional. Són persones amb escàs suport social, amb un entorn poc gratificant, acostumen a sentir malestar emocional, estres i estats d'ànims depressius.
Personalitat	Són persones antisocials, moltes vegades amb trets psicopàtics, problemes d'autocontrol, violació de les mesures de supervisió, etc.

No realitzar el tractament o no finalitzar-lo: Programa SAC.⁷

Inestabilitat escolar/laboral, baixa satisfacció en aquests nivells.

Possible **abús de substàncies.**

Persones solteres o amb poca trajectòria amorosa i sexual.

Acostumen a ser persones que tota aquella activitat inclosa en el seu **temps d'oci pot suposar una activitat de risc** que doni l'oportunitat a trobar-se amb una possible víctima i, al mateix temps es poden donar les condicions idònies -internes i externes- perquè es produeixi un delictes sexual.

Un altre factor que influeix és que tot i tenir creences i actituds que podrien evitar el delictes sexual, el subjecte agressor és capaç de trobar arguments que justifiquin el seu acte delictiu sexual i, pel camí, va ignorant totes aquells senyals d'alerta.

Nota: Taula d'elaboració pròpia.

⁷ Després d'haver assistit a diverses sessions d'aquest programa a través de les pràctiques, he pogut concloure que el programa té com a objectiu millorar les possibilitats que té la persona per la reinserció. A través d'aquest es poden millorar les aptituds psicosocials de la persona i, s'intervé utilitzant tècniques cognitives i conductuals. El més important del programa és que acceptin la situació, es peneixin i, es confrontin amb ells mateixos. La intervenció és grupal i setmanal amb una durada aproximada de nou mesos.

Pel que fa **als delictes de robatori amb violència i intimidació en les persones**, la taxa de criminalitat a Girona durant l'any 2019 va variar un 3,17% respecte a l'any anterior on va haver-hi un total de 7.059 infraccions penals segons el Balanç de Criminalitat del Ministeri d'Interior. L'any 2019 amb relació als delictes de robatori amb violència i intimidació (DRVI) va haver-hi un total de 888 infraccions penals d'aquest tipus i, l'any anterior aproximadament 737 infraccions. Segons Muñoz, J (2003: 41) l'any 1999 aquesta xifra dedicada a DRVI a Espanya es va elevar fins a un aproximadament entre 113.381-116.972 denúncies. Tot i que aquestes dades són d'anys bastant antics, es mostra una gran diferència des de l'any 1990 al 2000, passant de 154.082 infraccions a 74.315. Si comparem aquestes dades amb les de l'any passat, es veu clarament la davallada que s'ha produït des de llavors.

L'article 237 del Codi Penal defineix aquest delicte com *“son delitos de robo los que con ánimo de lucro, se apoderan de las cosas muebles ajenas empleando fuerza en las cosas para acceder al lugar donde estas se encuentran o violencia o intimidación en las personas.”* És molt important que quan parlem d'aquesta tipologia delictiva tinguem clar la definició que es dóna per violència i el que s'entén per intimidació. La violència es basa a fer ús de la força física sobre una persona i, és un acte que comporta que la persona que la implementa s'apoderi d'alguna cosa. Mentrestant, la intimidació afecta la capacitat de decisió de la persona afectada d'aquest robatori -subjecte passiu de la situació- i d'aquesta manera el subjecte es veu limitat per actuar i permet aquesta sostracció. (Sánchez, J, 2001)

Segons *“Reeducación y reinserción social. Tratamiento penitenciario”* de Carbonell, M. J. A (2007) les persones que es dediquen a cometre aquest tipus de delicte tenen diversos punts que coincideixen: són persones entre 26-30 anys, consumeixen drogues i/o alcohol, la seva família d'origen té una dinàmica poc estructurada i, normalment amb antecedents delictius també, són persones amb un baix nivell educatiu i una inestabilitat tant escolar com laboral. Parla també de dèficits cognitius i habilitats relacionals i de comunicació bastant pobres. Aquells aspectes que provoquen que les persones cometin aquest tipus de delicte acostumen a ser l'afany econòmic o per satisfer algun tipus d'addicció. Així doncs, tenint en compte tota la informació recopilada, podríem concloure que els factors de risc d'aquesta tipologia són els següents:

TAULA 5. *Conclusions en relació amb els factors de reincidència de DRVI*

Xarxes o vincles antisocials	Persones amb conductes antisocials i iniciades en actes delictius de manera molt precoç.
Impulsivitat	Persones amb un alt grau impulsiu i amb una constant recerca de sensacions.
Problemàtiques familiars	Nul suport familiar, no tenen xarxes properes ni de suport, són persones amb dificultat per establir relacions.
Inestabilitat laboral	Persones sense feina que no compten amb cap mena d'ingrés econòmic. Això moltes vegades es veu afectat pels problemes amb les substàncies additives.
Violència	Moltes vegades es deu a una inestabilitat emocional o perquè durant el seu procés maduratiu i de creixement la persona ha conviscut amb la violència.
Altres factors	Història delictiva, l'edat, si tenen antecedents penals, personalitat, trastorns conductuals, abusos emocionals, addicions, etc.

Nota: Taula d'elaboració pròpia.

Finalment, ara que sabem que hi ha un risc de reincidència real cal destacar que en els Centres Penitenciaris Catalans s'ha creat una plataforma per descobrir els riscos, valorar-los i gestionar-los. Aquest protocol de detecció anomenat “*riscanvi*”⁸ el que permet és, a través de la selecció de diversos ítems a la plataforma del SIPC i, tenint en compte diverses àrees, permet valorar un alt, mitjà o baix risc de reincidència.

3.2 L'altre condemna: El paper de la família durant la trajectòria penitenciària:

*“Al principio estábamos bastante desorientados con toda la situación. Solo sabíamos que él estaba bien”*⁹. Preocupacions com aquesta és la que viuen els familiars de qualsevol de les persones que es troba dintre d'un Centre Penitenciari. I la qüestió que ens hem de fer a partir d'ara és: és important la família en aquesta trajectòria? Quin és el seu paper? Com ho viuen?

⁸ Segons de Generalitat de Catalunya (2011) El model de rehabilitació a les presons catalanes, es proposa aquesta iniciativa l'any 2008. Aquesta iniciativa es basa en un conjunt d'escala que permeten discriminar a aquells subjectes de baix risc d'aquells que es consideren d'alt risc. És una escala que té en compte factors personals, socials, criminals, biogràfic, clínics i de personalitat. En definitiva, és una eina que s'implementa amb l'objectiu d'avaluar i valorar el risc i, finalment, de gestionar-lo.

⁹ Aquestes paraules pertanyen a un dels familiars entrevistats d'un intern no entrevistat per aquest present document però que es troba en el CPPB en estat preventiu.

Durant anys s'han anat realitzant estudis respecte a la reincidència i el paper de la família. Glasser, D (1964) va concloure a través d'un dels seus estudis que els interns que tenien un suport familiar actiu, les probabilitats d'assolir amb èxit la llibertat condicional, augmentaven. L'any 1972, Holt, N i Miller, D, a través de les seves anàlisis van demostrar que els interns que rebien visites més freqüents no violaven la llibertat condicional. Bales, W.D i Mears, D.P (2008) van fer un estudi amb una mostra de 7 mil interns tenint en compte les visites que rebien, el tipus i el moment en el qual la rebien, així com l'edat, tipus de delicte, etc. i, els resultats varen mostrar que les visites reduïen la reincidència. Per tant, van poder observar que aquelles persones que van rebre visites la ràtio de reincidència va ser d'un 30,7% més baixa dels que no rebien aquest suport.

Per tant, la qüestió que ens hem de plantejar a partir d'ara és: Com és d'important el paper de la família? Segons "*La cárcel en el entorno familiar*" (2006) les persones que formen part de la família d'algun intern són les que han d'implicar-se i involucrar-se en la nova situació delictiva i trajectòria penal. Aquests han de fer front al desconeixement respecte al funcionament dels CP, així com de les seves regles i normes i, a més a més, hauran d'aprendre a moure's en aquest nou escenari tenint en compte totes les problemàtiques que esdevindran en tots els nivells: econòmics, personals, socials i emocionals.

Normalment el més important per la família és poder conèixer quin és la situació penal i delictiva de l'intern, el tractament que durà a terme, quin és el seu estat de salut, quan podrà gaudir de permisos i sortides, quins recursos poden ser útils, com es podran dur a terme les comunicacions, etc. Hem de tenir en compte que no només canvia la dinàmica familiar en aquell moment en el qual la persona entra a la presó sinó que, les conseqüències d'aquesta situació no acaben per als familiars encara que l'intern acabi sortint en llibertat. La família durant aquest procés experimentarà sensacions de por, ansietat, angoixa, depressió, soledat, baixa autoestima, tindran altes expectatives, etc. Manzanos, C (1992) esmenta que la presó el que acaba produint és una cronificació de la marginació i exclusió tant cap a la família com al mateix intern.

A part de les conseqüències en la dinàmica familiar, el fet que una persona entri en la presó genera problemàtiques psicològiques en cada un dels membres de la família. En certa manera, tot aquell problema psicològic que el mateix intern pateixi, s'extrapolerà de forma indirecta a l'entorn familiar i, acabarà afectant també psicològicament. Els efectes psicològics sempre dependran de les circumstàncies en la qual es trobi la persona al CP: règim intern, temps de condemna, ubicació dintre del CP, adaptació, etc. i, també

dependrà de la família i la seva gestió de la situació (Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans, 2006).

Quan l'intern entra a la presó aquest perd el rol familiar i el control de la situació. Experimenta sensacions de desemparament tot i que sent i considera a la família com el pilar fonamental de la situació. Moltes vegades el que acaba succeint és que l'intern crea una fort dependència a la família i això influeix/augmenta les seves comunicacions amb aquesta (via carta, trucades i realitzant comunicacions).

Un altre aspecte que genera molta angoixa tant per l'intern com per la família és que es té una imatge molt idíl·lica de la sortida en llibertat. S'acostumen a crear moltes expectatives pensant que la persona que surt serà molt ben rebuda i que tindrà molta atenció per part dels seus familiars i, això es deu al fet que per l'intern el temps no ha passat i mentre fora s'han experimentat molts canvis. En certa manera la sortida fa evident els problemes de reintegració familiar, social i laboral. Segons Rios, J (1998) l'intern moltes vegades sent que està al marge i no encaixa en la dinàmica familiar. Això acaba generant que perdin el sentit de la realitat i a partir de llavors tendeixen o se senten més atrets a reproduir totes les actituds, característiques i relacions que tenien anteriorment a l'entrada en el CP. Aquest fet pot acabar generant que s'ajuntin amb persones tòxiques que podrien potenciar que la persona pogués tornar a cometre un acte delictiu.

Tot i no haver realitzat estudis que ens permetin conèixer l'afectació que viu la família, hem de tenir en compte que aquesta variarà en funció de: la classe social, entorn, ètnia i condicions de vida de l'intern (condemna, com la viu ell, etc.) i l'etapa en la qual es trobi aquest (inici de condemna o final de condemna).

En definitiva, la resposta del mateix entorn té una gran importància per l'intern i és clau. La vivència d'aquesta situació serà diferent si hi ha un rebuig de la situació i incomprensió, que no pas si hi ha una acceptació i un treball conjunt entre família i intern. (Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans, 2006).

4. Estudi de cas: una aproximació als factors de reincidència a les presons.

4.1 La mirada penitenciària del Centre Penitenciari Puig de les Basses (CPPB):

El Centre Penitenciari Puig de les Basses (CPPB) està situat a la ciutat de Figueres.

És un centre que obre les portes l'any 2014 per tal de poder substituir a les antigues presons de Figueres i Girona i, també per poder acollir a un volum més elevat de persones.

Aquest té capacitat per un total de 750-1000 persones i, s'organitzen en nou mòduls residencials: mòdul 1 (interns de 3r grau que no es troben en medi obert i persones que gaudeixen de permisos de 12/24/48 hores), mòdul 2 i 3 (s'hi allotgen en ell homes que han comès algun delictes de tipologia tòxica, com alcohol o drogues), mòdul 4 (adreçat a homes que han comès delictes de sang), mòdul 5 (per a interns que han comès delictes sexuals), mòdul 6 (dedicat a homes que han comès un delictes relacionat amb la violència de gènere) i mòdul 7 (adreçat a homes que han comès algun delictes sense cap problemàtica associada). A més a més, el mòdul 4, 5 i 6 també allotgen a homes que han comès delictes de robatori amb força, intimidació i violència, això es deu a l'alt nombre que hi ha de persones respecte a aquesta tipologia delictiva. Finalment, hi ha també el mòdul de joves d'entre 18-21 anys i, el mòdul de dones que està adreçat a dones que han comès qualsevol classe de delictes.

El Centre Penitenciari Puig de les Basses (CPPB) és de règim tancat i, això significa que la persona que ingressa en aquest ha de complir la condemna pel qual se'l sentència i se'l priva de la llibertat durant un temps que vindrà estipulat dintre de la resolució judicial. Aquest centre atén a població que ha comès un delictes en el territori Gironí però, a més a més, és un centre que acull a persones que no tenen cap suport personal fora. Normalment una persona quan ingressa a una presó ho fa en aquella en la qual es troba en el territori on han ocorregut els fets. Ara bé, mentre la persona està en estat preventiu es mantindrà a aquesta persona en aquell CP però, una vegada és sentenciada aquesta podrà ser traslladada a un CP més proper al seu entorn i família. Tot i això, aquelles persones que no tenen aquest suport familiar ni d'amistat normalment són traslladades a Figueres. Existeix la possibilitat que una persona sigui traslladada a un altre centre si aquesta demostra mitjançant padró i carnet d'identitat que té algun amic o persona propera al seu cercle en un altre territori. En cas de no ser així, aquesta persona s'haurà de quedar en el CP de Figueres.

El CPPB és un centre que atén també a persones estrangeres a causa de la proximitat de la frontera i això provoca que aproximadament un 60% d'interns, segons els treballadors del centre, siguin persones procedents de Sud Amèrica, Àfrica, etc. Fent una comparativa amb el tipus de persones que s'hi troben en el centre, cal destacar que el nombre d'homes interns és més elevat que el de dones. Acostumen a ser homes d'entre 25 i 35 anys, sense cap ocupació laboral ni tampoc estudis. Alguns d'ells presenten problemàtiques en les seves habilitats socials i relacions i, provenen també de famílies desestructurades on hi

ha hagut present el consum de tòxics i conductes violentes i agressives, fent així que aquestes persones es converteixin persones amb un alt risc d'exclusió.

Respecte al funcionament del centre, aquest compta amb un conjunt de professionals però cal destacar la presència de l'equip multidisciplinari de cada mòdul format per: 2 educadors/es socials, 1 jurista, 1 psicòleg/a i 1 treballador/a social. Aquesta unitat és qui estudia, fa propostes i executa el programa de treball conjuntament amb la junta de tractament. Tot i que cadascú com a professional té una tasca diferent em centraré en el paper que es fa per part del/la treballador/a social dintre de l'àmbit penitenciari. Aquesta és la persona que intenta reduir l'impacte que suposa entrar en un CP i és també qui crea el pont que connecta l'intern amb la família. La nostra tasca va orientada a conèixer la situació familiar i personal de la persona i, sempre que calgui es produeix una coordinació amb els serveis i recursos que faci falta. També és qui s'entrevista amb els nous ingressos per detectar situacions d'urgència que són importants de solucionar. Realitza el diagnòstic social, pla individual de tractament, genera l'expedient social i fa les valoracions de risc respecte a la persona i, per últim, realitza visites a domicili i és qui crea el contacte de les possibles derivacions a altres serveis. En definitiva, tot i el conjunt tan variat de tasques que realitza aquest professional, cal destacar que l'objectiu que es marquen és involucrar a la família en tot el procés i ajudar perquè siguin aquests mateixos els que potenciïn també la reeducació i la readaptació de la persona interna una vegada estigui en llibertat.

L'objectiu principal del Centre Penitenciari es regeix per l'article 25.2 de la Constitució Espanyola, "*la pena anirà orientada cap a la reeducació i la reinserció*". Es diu que el fet que es vagi produint una sortida progressiva cap a la comunitat, a través de permisos i sortides, redueix la reincidència. (Luque, M Ferrer, P i Capdevila, M. 2005). D'aquesta manera la persona interna té la possibilitat de preparar-se i reduir l'impacte que acostuma a tenir en ell tot aquest procés. A més a més, és una eina que li permet establir contacte amb recursos que poden ser útils i, podrà també potenciar o restablir les relacions familiars. Per tant, el fet de tenir suport social és un factor de protecció cap a la persona i cap a la seva trajectòria penitenciària. És a dir, aquelles persones que estan en un CP es troben davant una situació que els hi genera molta tensió i, per tant, es troben en un ambient bastant negatiu. Això acaba comportant que es generi en ells sentiments negatius que podrien extrapolar-se en conductes/actituds incorrectes i, això dificultaria el procés de millora. Per tant, el suport social i per part dels mateixos professionals és un factor

clau que ajuda als interns a adaptar-se i a fer front qualsevol mena de situació, d'aquesta manera poden progressar i millorar permetent així estar més a prop de la sortida.

4.2 El relat dels interns del CPPB des d'una perspectiva delictiva sexual i de robatoris amb violència i intimidació.

4.2.1 Realitat penitenciària i factors de reincidència:

Els entrevistats en el CPPB són 5 homes -VD, PÑ, HR, OR i CH- entre 25 i 44 anys reincidents en tipologia sexual i de robatoris amb violència i intimidació. En primer lloc, el 80% dels entrevistats porta dintre del CP 5 anys o menys, deixant així un 20% que fa 6 anys o més que estan privats de llibertat. En segon lloc, pel que fa a **les condemnes de cada un** varien en funció de la tipologia i gravetat d'aquesta però el 40% d'aquests encara els hi queda 5 anys o més de condemna. Per tant, el 60% d'aquests són homes que els hi queda pendent 4 anys o menys de condemna. Destacant també que un d'ells que es troba en aquest últim percentatge té pendent una nova causa delictiva.

En tercer lloc, en relació amb **si és la primera vegada o no que es troben en un CP**, el 80% dels entrevistats admeten que no és la primera vegada provocant així que només 1 d'ells estigui per primera vegada, tot i admetre que té més d'una causa delictiva de robatori amb violència i intimidació.

En quart lloc i, tenint en compte **les seves tipologies delictives**, 3 dels homes entrevistats han comès delictes sexuals i 2 han comès delictes de robatori amb violència i intimidació. Tot i que cal fer esmena que un dels quals va cometre un delicte sexual també ha comès un gran nombre de robatoris amb violència i intimidació.

En cinquè lloc i, en relació **als possibles recursos** als quals podrien haver assistit quan encara estaven en llibertat, el 80% coincideixen en el fet que no van cercar ajuda i que, d'haver-ho fet, no tenien coneixement de cap recurs que pogués atendre a les seves necessitats. Per tant, només comptem amb un 20% d'aquest total el qual sí va cercar ajuda però no van saber proporcionar-li. Això obra un nou ventall de qüestions que ens evidencia la falta de recursos destinats a aquest tipus de tipologia delictiva: quina mena de treball es podria fer una vegada es trobin en llibertat si ningú els contempla?

En sisè lloc i, tenint en compte **el paper de la família**, el 100% dels entrevistats destaquen la importància d'aquest demostrant així que tots compten amb el suport familiar. Valoren positivament l'ajuda i suport emocional, econòmic i personal que aquests aporten.

En setè lloc i en **relació a l'àmbit més personal i emocional**, les cinc persones entrevistades coincideixen en que el fet d'estar privat de llibertat dintre del CP els hi ha afectat negativament però, al mateix temps, el 40% admet que també ha tingut un efecte positiu en ells perquè els ha ajudat a detectar coses que abans no veien i, per tant, han après a saber què els hi passa i a trobar les eines de canvi. Per tant, ho veuen també com una eina que els ajuda a progressar i a sortir d'aquest camí que consideren que no és el correcte.

Per últim, i destacant **la importància dels factors** que poden originar la reincidència, ells mateixos han detectat els seus i, això ens porta als següents ítems:

TAULA 6. Factors reincidència des de la perspectiva dels interns del CPPB

-
- **VD** detecta que els factors que van generar la seva reincidència són:
- Dificultat d'interacció amb els altres i dèficits afectius a la infància.
 - Ocultació de la seva orientació sexual -homosexual- i orientació pedofílica.
 - Abús sexual en la preadolescència sense consciència de víctima.
 - Trets de la seva personalitat (dificultat d'afrontament de l'estrès, personalitat narcisista, manca d'empatia, manipulació, manca de confiança a si mateix, etc...).
 - Poc suport emocional amb la seva família i entorn.
 - Pobre context relacional amb adults (les seves relacions sexuals sempre s'han basat en un rol de superioritat i poder).
-
- **PN** detecta que els factors que van generar la seva reincidència són:
- Relacions amb un entorn tòxic que comportava que realitzés pràctiques delictives.
 - Manca d'equilibri econòmic i laboral.
 - Moment personal delicat provocant d'aquesta manera una baixa autoestima i autoimatge.
 - Una gran necessitat de poder en les seves relacions sexuals.
-
- **HR** no respon a aquesta pregunta donat que té una causa pendent vigent. Els professionals manifesten que tota i la situació idíl·lica que ens mostra l'intern, aquest té dificultats relacionals i això genera que sempre cerqui relacions asimètriques amb gent menor o amb bastant diferència d'edat. Aquest fet es deu a que necessita dominar la situació i contrarestar la seva inseguretat personal, per tant, acostuma a sentir-se bé relacionant-se amb gent menys madura que ell. Presenta un estil de vida poc consolidat (manca d'estudis/treball, poca xarxa relacional més enllà de la família, etc.). En l'àmbit personal, té poca capacitat empàtica i justifica tot el que fa.
-

-
- **OR** manifesta que els factors que el van fer reincidir són:
- Xarxa relacional tòxica fent referència als amics.
 - Etapa personal complicada (manca d'estabilitat, cap mena de formació ni estabilitat laboral)

-
- **CH** observa que els factors que van produir la seva reincidència són:
- Addició a alguna substància additiva.
 - Manca d'estabilitat laboral, per tant, no comptava amb cap mena d'ingrés.

Nota. Taula d'elaboració pròpia amb dades extretes de les entrevistes als interns del CPPB.

4.3 La mirada penitenciària des de la llibertat.

4.3.1 Anàlisi de la trajectòria penitenciària i factors de reincidència:

Les persones entrevistades són ex interns de Centres Penitenciaris tant de Catalunya com Espanya. Les entrevistes van ser realitzades a 5 homes -AN, TN, DV, RB i MK- d'entre 25 a 35 anys. El 40 % dels entrevistats van estar sentenciats a 5 anys o més, deixant així que el 60% restant pertanyi a persones que han estat menys de 5 anys privats de llibertat. En tant que conducta delictiva els perfils són molt diversos i van des de delictes de sang a delictes de robatori amb violència i intimidació, passant també per trencament dels TBC (treballs en benefici a la comunitat). Respecte **al paper de la família**, el 100% de les persones entrevistades coincideixen que aquest és clau per aquest procés.

“Recuerdo que me pasaba los días esperando poder hablar esos ocho minutos con mi familia, para mí lo significaba todo tenerlos.” - DV

En primer lloc, pel que fa a **la importància de les estructures familiars**, el 40% de les persones entrevistades comparteixen un tret en comú i és que ambdós -RB i TN- parteixen de la base que no tenien una bona estructura familiar ni relacional a causa de les addiccions. Aquestes últimes van ser també les desencadenants dels seus actes delictius i, en conseqüència, de la seva reiteració de forma continuada.

En segon lloc, tots els entrevistats coincideixen que aquesta **etapa penitenciària és un procés que els ha canviat** i afectat a nivell psicològic i tenen clar que no volen tornar a cometre cap acte delictiu. No obstant això, el 20% d'aquests -RB- considera que si alguna vegada per necessitat ha de cometre un altre delicte, ho farà.

En tercer i últim lloc, tenint en compte la informació més rellevant de les entrevistes, pel que fa als factors de reincidència que es detecten en aquest cas i, tenint en compte que només 2 dels 5 entrevistats són reincidents són:

- **La manca d'estabilitat laboral:** de les persones entrevistades, DV i MK comptaven amb una feina estable i amb un equilibri econòmic. Al mateix temps, AN, TN i RB, els hi mancava aquest aspecte en les seves vides però per diferents raons. AN era una persona jove quan va cometre el delictes i, per tant, encara que tenia l'edat suficient per treballar encara no s'havia iniciat en l'àmbit laboral i, en certa manera, comptava amb equilibri econòmic perquè vivia amb els seus pares però no tenia una feina. Pel que fa, TN i RB, aquests no tenien una feina estable i es dedicaven a robar per aconseguir diners i alimentar la seva addicció i, no pas per mantenir-se a ells mateixos ni per tenir una vida normalitzada.

“Mi familia se había cansado de mi adicción”- RB.

“Era muy fácil conseguir dinero y me vi envuelto en un mundo que me incitaba a ello.”- RB.

- **Absència de la figura familiar:** Inicialment, TN i RB, no tenien una dinàmica familiar normalitzada a conseqüència de les drogues donat que aquestes van provocar un distanciament per ambdues parts. Els respectius familiars després de tots els intents per poder trencar amb l'addicció i veient que no hi havia cap tipus d'evolució, es van mantenir al marge prèviament a la conducta delictiva. Coincideix, en tots dos casos, que la conducta delictiva va ser de robatoris amb violència i intimidació de forma continuada. Posteriorment a l'ingrés en el CP totes dues persones van comptar amb el suport de la seva família. Mentrestant, AN, DV i MK, comptaven prèviament amb una xarxa relacional i familiar bona però aquesta no va ser capaç de detectar la conducta delictiva. En tot el període de privació de llibertat els 5 entrevistats van comptar amb aquest suport que va significar primordial pel seu canvi.

“Antes de entrar no tenía el apoyo de nadie, estaba solo pero cuando entré mi familia estuvo ahí.”- TN.

“Todos estos años me he sentido apoyado, pero anteriormente me sentí muy solo.”- RB.

- **Les addiccions a les drogues:** Tenint en compte els perfils entrevistats, TN i RB són dues persones que han reincidit i destaquen que el major culpable d'això ha estat la seva addicció. Consideren que aquesta va ser el mòbil per dur a terme les conductes delictives i creuen que si no haguessin tingut aquesta patologia, les coses haurien estat diferent. Al mateix temps, consideren que el seu entorn tòxic respecte a relacions d'amistat no va afavorir pas ni a l'addicció ni tampoc en la seva vida.

“Para mí era una enfermedad y ha sido la culpable de que vuelva siempre ahí.”- TN.

“Todo fue por las drogas, pero yo no podía parar.”- RB.

4.4 La perspectiva des d'un vessant més professional.

4.4.1 La veritable tasca dels professionals de Centres Penitenciaris (CP) de Catalunya i Espanya:

En l'apartat 2.3 del present treball dedicat a la delimitació de les tècniques d'exploració pràctica podeu observar en la taula 1 el perfil de persones entrevistades. En relació als professionals comptem amb la presència de dos Treballadors/es Socials, un del CP de Sevilla II i l'altra del mòdul (M5) de delictes sexuals del CPPB de Figueres. També tenim la perspectiva d'un Educador Social de CP Albolote (Granada), una Funcionària de Lanzarote, una Auxiliar de psiquiatria de Brians 2 i la Psicòloga en Delictes Sexuals de Quatre Camins.

A través de les entrevistes he pogut conèixer que les tasques dintre del CP són molt diverses en funció de la disciplina en la qual es troben i treballen. Aquestes van des de: vigilar als interns i vetllar perquè compleixin el règim intern del centre, atendre les demandes dels interns preventius i penats, fer classificacions i seguiments, atendre a la família, treballen de manera coordinada amb la xarxa de SS bàsics i especialitzats, realitzen visites a domicili, faciliten informació/assessorament, gestionen plans d'intervenció, recullen informació, es realitzen tractaments grupals i individuals, etc.

A partir d'aquí, les qüestions que destacarem d'aquestes entrevistes són: la importància del paper de la família, si es fa o no un treball amb aquestes i quins són els factors que consideren que generen la reincidència.

Respecte a **la importància vers al paper de la família** cal destacar que el 100% dels entrevistats mantenen que és clau tot i que, alguns d'ells aporten informació una mica

contrariada. La TS del M5 del CPPB considera que *“la familia no és clau en aquells casos on ells mateixos presenten factors de risc amb unes característiques que podrien incrementar la probabilitat que un membre de la família desenvolupi un problema de conducta i en conseqüència, delinquir.”* Ella mateixa defineix a aquestes característiques exemplificant amb situacions d’atur, inestabilitat laboral, pertinença a una classe social amb problemes de marginació, manca d’habitatge o entorn marginal, entre d’altres. Al mateix temps, l’educador de Granada diu que *“la familia es importante si hay una buena relación porque a veces esta misma es la causante de que esa persona esté ahí.”*

En segon lloc i, tenint en compte **el treball que es fa amb la família** el resultat és sorprenent. De les 6 entrevistes realitzades, una d’elles -més concretament del CP de Granada- ens comenten que *“no se hace ningún tipo de trabajo más allá de una entrevista para conocer a la familia.”* De fet, l’auxiliar de psiquiatria dona suport més o menys aquesta idea però d’una altra forma: *“el trabajo con la familia solo se hace cuando la persona está a punto de salir. Aquí es cuando se genera esta preocupación y, en el caso que esa persona no tenga familia, se buscan recursos y asociaciones con las que trabajar de esta manera.”* Al mateix temps, hi ha dues opinions que coincideixen -TS del M5 i psicòloga en delictes sexuals-, en aquest cas comenten que la tipologia sexual sí es fa més treball amb la família que no pas amb altres tipologies delictives.

A Quatre Camins fan sessions conjuntament amb els familiars amb un recurs de Vicky Bernadet destinat a tractar els abusos i agressions sexuals i, al CPPB es fan entrevistes d’exploració i recollida d’informació de l’entorn sociofamiliar, entrevistes d’ensinistrament¹⁰, entrevistes de seguiment amb la família per tal de contrastar la informació de l’intern i per detectar possibles situacions de risc que podrien donar-se en els futurs permisos. Per últim, des de fa un any s’implementa un programa destinat a les famílies que consta de 5 sessions amb associacions on es parla obertament dels delictes sexuals, així com també es faciliten mecanismes i estratègies perquè la família tingui les eines suficients per ser un mitjà contenidor. La mateixa TS del M5 ens comenta que de moment aquesta última tasca amb la família només s’està duent a terme en aquest mòdul

¹⁰ Segons la TS, la finalitat d’aquestes és explicar a la persona acollidora el suport que necessita l’intern. Es treballa el pla de prevenció de recaigudes que ens permet detectar quins són els factors de risc que té aquella persona i, també s’incideix en les estratègies d’evitació i d’afrontament de la situació, així com detectar els senyals de risc i facilitar les recomanacions pertinents en relació amb les restriccions que s’han de prendre entorn de la persona i a la seva conducta delictiva.

i en aquesta tipologia. Fet que ocasiona que em generi moltes qüestions entorn a: Per què no es planteja aquesta mena de treball amb qualsevol tipologia delictiva? Es considera que els familiars no tenen els recursos ni aptituds suficients per ser un mitjà que faciliti la reinserció? Si realment detecten que el paper de la família és clau, per què no els impliquen en el procés rehabilitador?

En tercer i últim lloc, **les opinions entorn dels factors de reincidència** de qualsevol tipologia delictiva es destaquen els següents:

TAULA 7. *Factors de reincidència des d'una perspectiva professional.*

PROFESSIONAL	FACTORS DE REINCIDÈNCIA
Educador Social CP Albolote	Addiccions, manca de suport familiar, xarxa relacional conflictiva. Considera que les presons tenen finalitat punitiva i no rehabilitadora.
TS de M5 de CPPB	Alcohol i drogues, tenir poques habilitats socials, absència d'un estil de vida positiu, manca d'equilibri econòmic, poc suport sociofamiliar, relacions tòxiques, patrons i conductes desviades respecte a la sexualitat.
TS de Sevilla II	Poc suport familiar i falta d'oportunitats en la sortida de la seva trajectòria penitenciària. Considera que no existeixen recursos que atenguin al col·lectiu.
Funcionària de Lanzarote i Aux. de Psiquiatria de Brians 2	Alcohol i drogues, així com un entorn tòxic tant a nivell d'amistats com familiar.
Psicòloga Quatre Camins	No disposar d'un medi acollidor positiu, consum de drogues, manca d'estabilitat econòmica i laboral, trets de la personalitat de la persona, possible trastorn mental i no reconeixement del delictes.

Nota. Taula d'elaboració pròpia amb dades extretes de les entrevistes als professionals.

5. Un abans i un després de la investigació.

5.1 Anàlisi, triangulació i conclusions dels factors de reincidència i de la mirada dels professionals i interns/ex-interns:

En aquest apartat analitzarem les qüestions més importants entorn de la problemàtica plantejada tenint en compte les diferents perspectives. Durant el marc teòric del present

treball hem pogut detectar quins són els factors que poden generar reincidència així com la importància del paper de la família però, en la pràctica els factors són els mateixos? Com valoren els interns/exinterns i professionals el paper de la família? Com viu cadascú d'ells aquest procés?

“Tengo a mi madre y mi hermana. Lo son todo después de mí porque la familia es lo único que te queda después de esto.” - CH.

Quan parlem del **paper de la família**, VD, PÑ, HR, OR i CH -tots interns de CPPB- senten que és fonamental. Segons VD, *“la família és essencial per qualsevol mena de delictes. Sense ells no podria”*. Tots comparteixen la mateixa visió i PÑ diu que *“ninguno de ellos -fent referència als familiars- estaría obligado a quedarse junto a mí pero lo hacen.”* Al cap i a la fi valoren aquest paper com un punt de força per poder suportar la situació tan dura que els suposa estar en el CPPB. Ja ho deia OR, *“aguanto por ellos”*. L'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans (2006) ho té clar: el paper de la família suposa una diferència en el procés i, el fet de tenir-la comporta canvis en la vivència tant per a l'intern com per a ella mateixa. A l'hora d'entrevistar a les persones que en algun moment de la seva vida havien estat en un centre penitenciari -AN, TN, DV, RB i MK- vaig ensopegar-me amb una realitat semblant però amb un perfil de persones molt divers. Tot i això, al parlar de la família tots coincidien vers aquesta:

“mi familia me ha apoyado mucho y para mí ha sido mi salva vidas porque a día de hoy los sigo teniendo y para mí eso era lo único positivo de todo este proceso” deia AN.

Tot i trobar-nos amb una diversitat bastant marcada en tant que perfil, cal destacar que VD, TN i RB compten amb **un punt en comú respecte als factors que poden generar reincidència i, aquest té a veure amb la família**. Prèviament a la comissió del delictes tots tres es trobaven immersos en una dinàmica familiar poc estructurada o, fins i tot, inexistent. Aquest fet es devia a dos motius completament diferents: les addiccions i els abusos. Per una banda, VD, i tenint en compte la informació extreta de la plataforma SIPC del CP i a través del seguiment que vaig realitzar en les pràctiques, quan era petit va patir abusos sexuals per part d'una persona de la seva família i, això va acabar generant un distanciament per part de VD en relació a la seva família. Per una altra banda, TN i RB, no comptaven amb aquesta estructura familiar a causa de l'addicció a les drogues -cocaïna i heroïna- i, això va generar que inicialment no tinguessin un suport relacional de la seva

família ni el seu entorn més proper. Aquest fet va provocar que hi hagués un escàs o nul control sobre ells i sobre la seva problemàtica i conducta additiva.

Posteriorment a aquesta desestructuració familiar i tenint en compte el procés pel qual passen TN, RB i VD, cal destacar que actualment tots compten amb aquest suport familiar. A diferència de TN i RB, VD segueix complint condemna en el CPPB i té present en la seva vida a la seva mare i tieta. Ambdues són conscients de la problemàtica tan gran que té associat aquest -desig sexual per menors de 13 anys- i tot i acceptar la situació no compten amb les eines suficients ni són prou conscients per actuar de mitjà contenidor una vegada aquest surti de la presó. Pel que fa, TN i RB, actualment continuen amb la seva vida en llibertat i es troben recolzats i amb bones expectatives vers al futur però, al mateix temps, amb pors degut a les addiccions passades. RB, té clar que *“Sí en algún momento necesito robar por necesidad lo haré pero no por la adicción. Quiero poder formar una familia y recuperar todo el tiempo que he perdido.”*

Des de la mirada dels professionals i seguint amb el concepte de família, hi ha opinions molt diverses:

TAULA 8. *Perspectiva d'alguns dels professionals respecte al paper de la família.*

PROFESSIONALS	OPINIONS
Educador Social de CP Albolote, Miguel	<i>“La familia es un arma de doble filo porque a veces esta puede ser un medio culpable de que la persona esté donde está, pero al mismo tiempo, es la motivación diaria dentro del módulo y, por lo tanto, son unos grandes aliados para evitar la reincidencia.”</i>
Treballador Social i criminòleg de CP Sevilla II, Pablo	<i>“Es crucial tenerla porque el hecho de no tenerla sumado a la situación crítica que ya están viviendo al final todo se convierte en una losa difícil de llevar”. Ell creu que sense la família ningú els ajuda a rectificar i això fa que els interns vegin que la reinserció no és possible.</i>
Treballadora Social mòdul 5: Delictes sexuals i de robatoris amb violència i intimidació de CPPB, Rosa	<i>“La familia és important només en els casos on aquests presenten factors protectors, és a dir, quan tenen unes característiques o condicions que poden moderar els efectes que pot produir exposar-te als factors de risc i, al mateix temps, reduir la vulnerabilitat de la persona que delinqueix davant els problemes. D'aquesta manera la família reforça la resistència actuant de protecció en situacions problemàtiques.”</i>
Psicòloga mòdul delictes sexuals de Quatre Camins, Rebeca	<i>“La familia és imprescindible. Aquesta és el suport que té l'intern quan ja no està a presó i per tant, seran el seu mitjà contenidor de la conducta delictiva.”</i>

Nota. Taula d'elaboració pròpia amb dades extretes de les entrevistes als professionals de l'àmbit.

Respecte a la resta de factors de reincidència els treballarem en funció de la tipologia delictiva. Per tant, l'objectiu d'aquest apartat és fer una distinció entre les persones que han comès un delictes de tipologia sexual i de robatoris amb violència i intimidació. Això ens permetrà poder analitzar els perfils de les persones que han comès aquest delictes i, en conseqüència, poder detectar a través de les seves paraules els factors de reincidència que compleixen o no.

Quan parlem dels **delictes sexuals i els seus factors de reincidència**, partim de la base que 3 de 5 persones entrevistades a CPPB han comès delictes d'aquesta tipologia, VD, PÑ i HR. En primer lloc i, respecte **al suport familiar**, coneixem que tots tres interns compten amb aquest tot i que VD ha viscut situacions complicades esmentades en l'apartat anterior. Per tant, respecte al seu **estil de vida** actual, són persones amb prou habilitats prosocials i no tenen dificultats per mantenir/establir relacions properes.

“Me apoya mi familia y sin ellos todo esto no sería igual porque son los que me dan fuerza”- PÑ.

En segon lloc i, tenint en compte que uns dels factors és **orientació sexual desviada**, hem de fer esmena que VD i HR tenen un interès per nens/nenes i, sobretot, per un sexe agressiu. En tots dos casos es mostra de forma molt evident que la seva sexualitat és la manera de sentir emocions positives i, per tant, han creat un vincle bastant ferm amb les seves pràctiques i fantasies. Al mateix temps, PÑ, és una persona que degut a l'**abús de substàncies** -un altre factor- es va produir l'acte delictiu sexual mogut per actituds de poder i dominació sense cap parafília ni orientació sexual no normalitzada.

“Jo he comès els delictes pels factors personals i ambientals que m'envoltaven, sobretot pel segon factor.”- VD.¹¹

En tercer lloc i, pel que fa **la carrera delictiva** dels tres, VD, HR i PÑ són persones que han comès delictes sexuals de forma continuada menys en PÑ que en aquest cas tot i haver comès delictes de forma continuada, aquests eren de tipologia delictiva de robatoris amb violència i intimidació. Per tant, tots tres compten amb un recorregut delictiu que pot afectar en major mesura a què puguin ser propensos a la reincidència.

¹¹ Quan parlem dels factors personals i ambientals està fent referència a la informació que es troba a la **“Taula 6: Factors reincidència des de la perspectiva dels interns del CPPB.”**

“¿Qué si he cometido más de un delito? Un montón, pero hasta ahora lo veía como pequeñas, lo de ahora sé que no lo es”, comenta PÑ respecte a la tipologia sexual del seu últim delict.

En quart lloc i, fent referència a **la seva personalitat**, després de conviure amb ells durant 4 mesos i conèixer la seva història, descobreixo que VD, HR i PÑ són persones que prèviament a la comissió del delict no tenien una bona estabilitat emocional, amb problemes d'autoestima i amb poca capacitat per gestionar l'estrès. Són persones que tot i tenir vincles familiars i socials, en uns inicis els hi costa establir relacions amb gent desconeguda i, per tant, en moltes ocasions es senten vulnerables davant de relacions d'iguals.

En cinquè lloc i, quan parlem del **tractament dintre dels factors de reincidència**, cal deixar clar que les tres persones amb aquesta conducta delictiva estan en procés de realitzar el tractament i, alguns, -VD i HR- el donen per finalitzat tot i que sempre hi ha un treball de reforç de forma continuada per no oblidar tot el que han après i extret a través del programa SAC. De totes maneres, hem de recordar que HR ha estat regressat¹² de 3r Grau per la presumpta comissió d'un nou delict de caràcter sexual.

En sisè lloc i respecte a **l'estabilitat laboral**, tant HR com VD comptaven amb aquesta. HR era informàtic i VD professor de primària. Al mateix temps PÑ no comptava amb aquesta estabilitat laboral fet que en moltes ocasions el va portar a la comissió d'un nou delict de robatori.

Per últim i, respecte a **les relacions amoroses i afectives**, els tres han estat persones amb molt poca trajectòria emocional, amorosa i sexual, fet que moltes vegades influeix en aquest tipus de comissió delictiva. Actualment només PÑ manté una relació de parella.

Els professionals del CPPB, durant tota la trajectòria en la qual m'he pogut veure implicada, han vist una evolució molt evident en PÑ i HR. L'educador del mòdul 5, respecte a PÑ, manté que tot i trobar-se en els inicis de la seva trajectòria penitenciària, el fet d'assistir al programa de delictes sexuals està fent que prengui consciència de les seves pròpies emocions, així com de les accions errònies i de l'acceptació d'aquestes.

¹² Una persona és regressada quan se la situa en un grau de classificació inferior en el qual estava a conseqüència d'una involució en el seu procés de rehabilitació. Un motiu per ser regressat és cometre un nou acte delictiu.

Per tant, està prenent consciència de què és el que va comportar que realitzés aquest tipus d'acte i, en certa manera, estan treballant i facilitant les eines necessàries per poder gestionar possibles situacions com aquesta. Està en camí a l'acceptació i compta amb un suport familiar molt important donat que aquests estan pendent a realitzar el treball familiar que imparteix la mateixa treballadora social del mòdul. En canvi, respecte a HR i VD, els professionals del mòdul consideren que hi ha un component complicat en les seves personalitats que dificulta disminuir la reincidència i, creuen que tot i tenir el suport familiar, el fet que tinguin una orientació sexual no normalitzada genera que les possibilitats de cometre un delictes de caràcter sexual augmentin.

Respecte a les persones que han comès un delictes de tipologia de robatori amb violència i intimidació i tenint en compte els factors de reincidència tractats a l'apartat teòric de la investigació, detectem que un total de 5 persones entrevistades han comès aquesta tipologia delictiva. Tres d'ells formen part dels interns de CPPB -PÑ, OR i CH- i els altres dos són RB i TN, que formen part d'aquelles persones que en algun moment de la seva vida han estat privades de llibertat.

En primer lloc i, en relació a les xarxes o vincles antisocials, CH, RB, TN, OR i PÑ comptaven en el passat amb una xarxa conflictiva en tan que amistats. Respecte a RB i TN, no només tenien relacions tòxiques que alimentaven les conductes delictives sinó que ells en el passat no tenien el suport familiar a diferència de la resta. Actualment tots són ajudats per la família.

“Me junté con quién no debía” - PÑ.

En segon lloc i, respecte al grau d'impulsivitat, es podria dir que actualment tots compten amb una estabilitat emocional i personal bastant més equilibrada que no potser als seus inicis de la seva trajectòria penitenciària. Quan inicien amb aquest camí es troben més desconfiats, alterats i impulsius amb la nova situació però amb el pas dels dies aconsegueixen adaptar-se i veure les coses de diferent manera.

“Al principio estaba muy frustrado. Sigo sin llevarlo muy bien, pero al mismo tiempo estar aquí me está ayudando a darme cuenta de las cosas y cambiarlas.” - CH.

En tercer lloc i, tenint en compte les problemàtiques familiars, queda ja esmentat en apartats anteriors la manca de suport familiar que tenien alguns d'ells prèviament a la

comissió del delict -CH, RB i TN- però actualment el cent per cent d'aquests compta amb aquest suport.

“Mi familia intenta ayudarme e incitarme a que haga cosas positivas y a que salga adelante.”- RB.

En quart lloc i, pel que fa **l'àmbit laboral**, en el seu moment PÑ, RB, TN i CH, no tenien cap mena d'estabilitat. Deixant així que només OR tingués un equilibri laboral, treballant en l'empresa familiar a Londres.

En cinquè lloc i, en referència a **la inestabilitat emocional**, només tenim consciència que PÑ i OR prèviament a la comissió de l'últim delict, no estava passant per unes circumstàncies personals òptimes, fets reconeguts en les entrevistes. De la resta d'entrevistats no comptem amb aquesta informació.

“Sé que me junté con quien no debía, pero tampoco era un buen momento personal para mí.” -PÑ.

Finalment, agafant de referència el factor **d'addicions a substàncies**, RB, TN, PÑ i CH eren persones que durant una bona part de la seva vida eren consumidores i, admeten que aquest fet ha agreujat les seves conductes delictives de robatori.

Els professionals del mateix CPPB, a mesura que realitzava les pràctiques i donava forma a aquest treball, compartien la mateixa idea respecte aquesta tipologia delictiva: la manca de xarxa familiar i l'addicció a les drogues, així com una absència d'estabilitat laboral acabava generant que les persones entrassin en un cercle viciós. Una persona presenta una addicció a una substància qualsevol i el fet de no tenir quelcom per sustentar a aquesta, generava que robessin o demanessin diners a familiars. A més a més, la gestió de la dinàmica familiar amb una persona que presenta addiccions dificulta la vida diària i, en molts casos, la família en veure que no es produeix cap mena d'evolució ni tampoc cap pas cap a la desintoxicació, al final acaben eliminant la seva presència en la vida d'aquesta persona.

Tenint en compte tota la informació extreta, detectem que de la quantitat de factors de risc considerats per els vessants més professionals i respecte al marc teòric, la majoria es compleixen per part de les persones entrevistades del CPPB i per aquelles que es troben en llibertat. Pel que fa als delictes sexuals es compleixen l'orientació sexual desviada, la carrera delictiva sexual, un estil de vida nefast, el desequilibri laboral i persones solteres.

En conseqüència, l'únic factor que no compleixen és aquell relacionat amb el tractament donat que el duen a terme actualment. Amb relació a la tipologia delictiva de robatori, es compleixen per part dels entrevistats: les conductes antisocials, els problemes familiars, una manca d'equilibri laboral i conductes additives a substàncies. Al mateix temps que això succeeix, tots -professionals, interns, ex interns i informació bibliogràfica- destaquen la importància de la família i el paper clau que tindrien en tot aquest procés però, mentre es diu això, ens declaren de forma molt evident que en la majoria de llocs no es realitza cap mena de treball més enllà d'un contacte amb ells per conèixer la situació familiar de forma superficial. Per què es deu això? No hi ha recursos? No hi ha professionals qualificats que puguin desenvolupar aquesta tasca? Possiblement si es realitzés un treball en profunditat amb la família, també es podrien treballar les conseqüències tan silenciades que giren entorn d'aquesta. L'angoixa, la por i la incertesa són sentiments que podrien trencar-se a través d'un treball que els orientés a saber com han d'actuar i de quina manera poden ajudar en tota la trajectòria penitenciària i, sobretot, en la sortida cap a la llibertat. Quan parlem de llibertat parlem d'un camí ple d'obstacles no només als interns sinó també als familiars: la manca de recursos als que assistir-hi -sobretot en la tipologia delictiva sexual-, la desconeixença vers als factors de risc, la impossibilitat d'actuar com a mitjà contenidor per manca de capacitats i eines que els ajudin a fer front a la situació, l'estigmatització que tots patiran pel sol fet d'haver estat a un Centre Penitenciari, etc.

Per tant, si som conscients de totes les dificultats amb les quals es trobarà l'intern i la família un cop estigui fora, per què no fem més fàcil el camí en tot el procés punitiu? És possible que sigui perquè en molts casos és la família qui acaba desencadenant les conductes delictives? És degut al fet que molts d'ells no compten amb aquell suport? Consideren que aquells que sí que tenen aquest suport no voldran ser participants d'aquest treball familiar?

De la mateixa manera que pots accedir-hi a molt tipus d'informació entorn de la preocupació pels delictes de caràcter sexual, existeix un buit molt enorme respecte els factors que produeixen la reincidència, així com el paper de la família en tot aquest procés. A causa d'això molta de la informació aportada en el present treball és de fa molts anys i, això fa evident la manca d'estudis i investigacions que s'han fet al voltant d'aquesta problemàtica i, tot i això, tots tenen clar que la família és la clau.

Que hauria passat en molts dels casos esmentats en el treball si haguessin tingut present aquesta figura? RB si hagués comptat amb el suport de la família des dels inicis tot i la

seva addicció, hauria delinquit per aconseguir diners? Hauria estat tot diferent si la família s'hagués implicat per ajudar-lo a dur a terme una desintoxicació que haguera permès acabar amb totes les conductes delictives per part seva? Tot això em porta a pensar una cosa i és que, possiblement tot i que la família és una eina tractamental bona, si la persona que comet un delictes no està disposada a acceptar el que ha fet, penedir-se, motivar-se cap al canvi i, treballar en totes aquelles mancances amb les quals compta, la reinserció i reeducació és impossible.

Recuperant la hipòtesi plantejada a l'inici de la investigació, em vaig plantejar que: *“Una persona que hagi delinquit té menys probabilitats de reincidir si compta amb el suport de la seva família”*. Segons la recerca realitzada, així com després de conèixer les diverses perspectives pràctiques es pot confirmar que sí, una persona que té el suport de la família té menys probabilitats a delinquir. Ara bé, hi ha altres factors que poden influir en aquesta situació i tot el pes de la reeducació i reinserció no només es troba en les mans de les famílies. Per tant, a partir d'aquí ens hauríem de plantejar si es podria o no començar a realitzar un treball amb la família amb més profunditat que permetés una implicació que aportí beneficis per a la persona interna. Així doncs, la decisió de començar a realitzar aquest tipus de tractament sempre dependrà dels Centres Penitenciaris i, en aquest cas, al CPPB de Figueres està iniciant amb aquesta eina tractamental considerant-la imprescindible per la reeducació.

Com a conclusió de tot això que he anat esmentant fins ara, el meu objectiu personal era donar veu, per una banda, a totes aquelles persones que estan sent estigmatitzades pel sol fet d'estar o haver estat a la presó i, per una altra, trobar una solució o una eina de treball que ens permeti disminuir les víctimes que hi són presents en els delictes de qualsevol tipologia. Es denota la importància del treball en xarxa per part de les institucions, donat que seria precisament a través de tot això per on es podria començar a considerar altres eines metodològiques que ajudessin a l'objectiu que tant present tenen els Centres Penitenciaris: la reinserció. El camí parteix a partir d'aquí i, prenent consciència de tota la informació aportada fins ara, ens hem de plantejar el següent: La família és la clau de tot? La reinserció existeix i és possible? Les persones canviem i evolucionem? La societat està preparada per trencar amb els estigmes vers a l'àmbit penitenciari? Es pot fer més coses des del Treball Social que no s'estan fent?

En definitiva, a l'inici del present treball es va iniciar amb una frase a través de la meua experiència pràctica en el CPPB, al cap i a la fi, el que deia aquesta era que la família ha

de sostenir la situació quan una persona entra a la presó i, al mateix temps, són qui més s'afoguen i naufraguen amb aquesta. I la qüestió no és aquesta, la veritable naturalesa del problema és que a l'hora de la veritat estem naufragant tots: els interns que han comès un delictes, les víctimes en patir-ho i la por que això els hi deixa, la mateixa família tant del presumpte culpable com de la persona supervivent, els professionals del centre i tots aquells que s'hi coordinen amb aquest, el sistema penitenciari, i per últim i no per això menys important, la societat. La tasca rehabilitadora no només parteix de la motivació i de les ganes perquè es produeixi el canvi per part de l'intern, sinó que la base d'aquesta implica un treball des de diferents vessants: implica un tractament dintre del Centre i per part dels professionals, implica un penediment per part de la persona, implica un treball en profunditat amb la família, implica assumir les conseqüències i, sobretot, implica que hi ha d'haver una societat que permeti una integració de la persona en aquesta i, sobretot, un camí que fugi de prejudicis, estigmes i de no creure en les segones oportunitats. El treball que es fa des del nostre àmbit, Treball Social, és clau per aconseguir tot això: nosaltres som la unió i el pont que permet a l'intern tenir contacte amb tot allò que està a l'exterior. Som qui apropem a la família i als recursos que poden ser d'ajuda una vegada tot això acabi. Som aquells que intentem païr l'impacte que suposa estar en un Centre Penitenciari i, sobretot, l'impacte emocional i relacional que sorgeix durant tota aquesta trajectòria tant dins com fora dels Centres Penitenciaris. Ara bé, si tenim clar quines són les eines que tenim, quina capacitat d'actuació tenim i, sobretot, coneixem i detectem quins són els factors de risc que provoquen la reincidència, per què no utilitzem tot el que tenim per detectar, gestionar, treballar i trencar amb ells? Potser la clau de tot és reconèixer que existeix un perill i, a partir de llavors, gestionar-lo, reduir-lo i contenir-lo però no només per part de l'intern, sinó a través d'un treball en conjunt entre professionals, familiars i interns perquè només així es produirà una veritable reinserció disminuint els riscos i les pors tan evidents que té la societat amb la delinqüència i la reincidència.

6. Bibliografía:

- Andrews, D. A., i Bonta, J. (2010). *The psychology of criminal conduct*. New York: Routledge.
- Bales, W. D., i Mears, D. P. (2008). Inmate Social Ties and the Transition to Society. Does Visitation Reduce Recidivism?. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 45 (3), 287-321.
- Carbonell, M. J. A. (2007). *Reeducación y reinserción social: tratamiento penitenciario: análisis teórico y aproximación práctica*. Madrid: Ministerio del Interior, Dirección General de Instituciones Penitenciarias.
- Constitución Española, de 29 de diciembre de 1978, BOE 311 § 29313 a 29424 (1978)
- De la Torre Campo, P. (1982). Una aproximación al fenómeno social de la delincuencia juvenil. *Cuadernos de política criminal*, (16), 133-148.
- De Zamora, A. M. (1970). La reincidencia. *Anales de la Universidad de Murcia (Derecho)*, 28, 5-216.
- Gendreau, P., Little, T., i Goggin, C. (1996). A meta-analysis of the predictors of adult offender recidivism: What works!. *Criminology*, 34 (4), 575-607.
- Generalitat de Catalunya, Centre d'estudis jurídics i formació especialitzada (CEJFE). (2009). *Delictes sexuals i reincidència : un estudi a les presons de Catalunya: avaluació i predicció del risc de reincidència en agressors sexual: recomanacions de la comissió per a l'estudi de les mesures de prevenció de la reincidència en delictes greus*. Barcelona: CEJFE.
- Generalitat de Catalunya, Subdirecció general de programes de rehabilitació i sanitat. (2011). *El model de rehabilitació a les presons catalanes*. Recuperat de http://justicia.gencat.cat/web/.content/documents/publicacions/model_rehabilitacio_presons_catalanes.pdf
- Glaser, D. (1964). *The effectiveness of a prison and parole system*. New York: Bobbs-Merrill, Inc.
- Graña, J., Andreu, J., Silva, T., Pozuelo, F., Ruiz, A., Almeida, M., i Visdomine, J. (2012). *Evaluación del riesgo delictivo en España*. Madrid: Ministerio del Interior, Secretaria General de Prisiones.
- Grubin, D., i Wingate, S. (1996). Sexual offence recidivism: Prediction versus understanding. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 6(4), 349-359.

- Hanson, R.K. i Bussière, M.T. (1996). Predictors of sexual offender recidivism: a meta-analysis. Ottawa: Public Works and Government Services Canada.
- Hanson, R. K. i Harris, A. (1998). Predictors of sexual recidivism. Ottawa: Public Works and Government Services Canada.
- Holt, N. i Miller, D. (1972). Explorations in Inmate-Family Relationships. Sacramento: California Department of Corrections.
- Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT). (2019). Población penitenciaria. Por sexo. Provincias. Recuperat el 18 de Març del 2020 de <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=880&lang=es>
- Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal, BOE 281 § 33987 a 34058 (1995). Recuperat de <https://www.boe.es/boe/dias/1995/11/24/pdfs/A33987-34058.pdf>
- Limandri, B.J. i Sheridan, D.J. (1995). Prediction of intentional interpersonal violence. An introduction. En Campbell (ed.), *Assessing dangerousness*. New York: Sage publications. p. 1-19.
- López, M. (2012). Aproximaciones conceptuales a la reincidencia penitenciaria. *Revista Ratio Juris*, 7(14), 117-140.
- Luque Reina, M. E., Ferrer Puig, M., i Capdevila i Capdevila, M. (2005). *La reincidencia penitenciària a Catalunya*. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.
- Manzanos, C (1992) *Cárcel y marginación social*. Donostia: Editorial Garkoa.
- Ministerio del interior del Gobierno de España (diciembre, 2019) *Balances trimestrales de criminalidad 2019*.
- Mulder, E., Brand, E., Bullens, R. i Van Marle, H. (2011). Risk Factors for Overall Recidivism and Severity of Recidivism in Serious Juvenile Offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 55 (1), 118-135.
- Muñoz, J (2003) *El robo con violencia o intimidación*. Valencia: Tirant lo blanch.
- Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans (2006). *La cárcel en el entorno familiar. Estudio de las repercusiones del encarcelamiento sobre las familias: problemáticas y necesidades*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- Petersilia, J. (2011). Beyond the prison bubble. *National Institute of Justice Journal*, (268), 26-31. Recuperat de <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/235893.pdf>

- Redondo, S., Navarro, J. C., Martínez, M., Luque, E., i Andrés-Pueyo, A. (2005). Evaluación del tratamiento psicológico de los agresores sexuales en la prisión de Brians. Boletín Criminológico, (79), 1-4. Recuperat de <http://www.boletincriminologico.uma.es/boletines/79.pdf>
- Ríos, J. (1998) Mil voces presas. Madrid: Universidad de Comillas.
- Sánchez, J. (2001). El robo con violencia o intimidación en las personas. Barcelona. Editorial Bosch, S.A.
- Vázquez, M. J., Fariña, F. i Arce, R. (2003). Principales factores de riesgo y protectores del comportamiento agresivo y antisocial. En R. Arce y F. Fariña (Eds.), Avances en torno al comportamiento antisocial, evaluación y tratamiento, (p. 103-139). Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

ANNEXOS

ANNEX 1:

**MODEL DE L'AUTORITZACIÓ DE RECOLLIDA DE DADES I INFORMACIÓ
PER ALS INTERNS DE CPPB, FIGUERES.**

Sr/a _____, mayor de edad y como interno/a del Centro Penitenciario Puig de les Basses en Figueres, autorizo y doy mi consentimiento para que:

Sr/a _____, mayor de edad y estudiante en prácticas de la UdG recoja y registre información sobre mi persona siempre y cuando ésta se comprometa a respetar mi anonimato y, haciendo uso de la información única y exclusivamente para el Trabajo de final de grado de la carrera de

_____.

FIRMA DEL INTERNO/A

**FIRMA DE LA ESTUDIANTE EN
PRÁCTICAS**

ANNEX 1.1:

AUTORITZACIÓ DE RECOLLIDA DE DADES I INFORMACIÓ: VD.

Autorización y consentimiento de recogida de información

Sr/a [REDACTED], mayor de edad y como interno/a del Centro Penitenciario Puig de les Basses en Figueres, autorizo y doy mi consentimiento para que:

Sr/a LAIA SIDIÀ PRIETO, mayor de edad y estudiante en prácticas de la UdG recoja y registre información sobre mi persona siempre y cuando ésta se comprometa a respetar mi anonimato y, haciendo uso de la información única y exclusivamente para el Trabajo de final de grado de la carrera de Traball social UdG

FIRMA DEL INTERN/A

FIRMA DE LA ESTUDIANTE EN PRÁCTICAS

ANNEX 1.2:

AUTORITZACIÓ DE RECOLLIDA DE DADES I INFORMACIÓ: PÑ.

Autorización y consentimiento de recogida de información

Sr/a _____, mayor de edad y como interno/a del Centro Penitenciario Puig de les Basses en Figueres, autorizo y doy mi consentimiento para que:

Sr/a CAIA SIDA RIETO, mayor de edad y estudiante en prácticas de la UdG recoja y registre información sobre mi persona siempre y cuando ésta se comprometa a respetar mi anonimato y, haciendo uso de la información única y exclusivamente para el Trabajo de final de grado de la carrera de Traball Social udg

FIRMA DEL INTERNA/A

FIRMA DE LA ESTUDIANTE EN PRÁCTICAS

ANNEX 1.3:

AUTORITZACIÓ DE RECOLLIDA DE DADES I INFORMACIÓ: HR.

Autorización y consentimiento de recogida de información

Sr/a _____, mayor de edad y como interno/a del Centro Penitenciario Puig de les Basses en Figueres, autorizo y doy mi consentimiento para que:

Sr/a LAIA SIDA PRIETO, mayor de edad y estudiante en prácticas de la UdG recoja y registre información sobre mi persona siempre y cuando ésta se comprometa a respetar mi anonimato y, haciendo uso de la información única y exclusivamente para el Trabajo de final de grado de la carrera de Treball Social UdG

FIRMA DEL INTERNA/A

FIRMA DE LA ESTUDIANTE EN PRÁCTICAS

ANNEX 1.4:

AUTORITZACIÓ DE RECOLLIDA DE DADES I INFORMACIÓ: OR.

Autorización y consentimiento de recogida de información

Sr/a _____, mayor de edad y como interno/a del Centro Penitenciario Puig de les Basses en Figueres, autorizo y doy mi consentimiento para que:

Sr/a LAIA SIDA PUIGETO, mayor de edad y estudiante en prácticas de la UdG recoja y registre información sobre mi persona siempre y cuando ésta se comprometa a respetar mi anonimato y, haciendo uso de la información única y exclusivamente para el Trabajo de final de grado de la carrera de Traball Social udg

FIRMA DEL INTERNA

FIRMA DE LA ESTUDIANTE EN PRÁCTICAS

ANNEX 1.5:

AUTORITZACIÓ DE RECOLLIDA DE DADES I INFORMACIÓ: CH.

Autorización y consentimiento de recogida de información

Sr/a _____, mayor de edad y como interno/a del Centro Penitenciario Pulg de les Basses en Figueres, autorizo y doy mi consentimiento para que:

Sr/a LAIA SITJA PIQUETÓ., mayor de edad y estudiante en prácticas de la UdG recoja y registre información sobre mi persona siempre y cuando ésta se comprometa a respetar mi anonimato y, haciendo uso de la información única y exclusivamente para el Trabajo de final de grado de la carrera de Traball social udg.

FIRMA DEL INTERNA/A

FIRMA DE LA ESTUDIANTE EN PRÁCTICAS

ANNEX 2:

MODEL D'ENTREVISTA PELS INTERNS DEL CPPB, FIGUERES.

1. Cognoms, Nom:

Apellidos, Nombre:

2. Quant de temps portes al Centre Penitenciari? Quants anys de condemna et queden?

¿Cuánto tiempo llevas en el Centro Penitenciario? ¿Cuántos años de condena te quedan?

3. És la primera vegada que et trobes en un Centre Penitenciari? És la primera vegada que comets un delictes?

¿Es la primera vez que te encuentras en un Centro Penitenciario? ¿Es la primera vez que cometes un delito?

• Si no és la primera vegada que has comès un delictes, per què creus que has tornat a cometre un altre? Per necessitat? Per qüestions personals?

¿Si no es la primera vez que cometes un delito, porqué crees que has vuelto a cometer otro? ¿Por necesidad? ¿Por cuestiones personales?

4. Quan estaves fora del CP vas assistir a algun recurs/associació per poder demanar ajuda o no eres conscient de la teva situació? Coneixes algun recurs? Creus que en falten?

¿Cuándo estabas fuera del CP asististe a algún recurso o asociación para pedir ayuda o no eres consciente de tu situación? ¿Conoces algún recurso? ¿Crees que hacen falta más?

5. Repts el recolzament d'algú? De qui? Si la resposta és afirmativa: què significa per a tu això? Consideres que la situació seria molt diferent si no tinguessis aquest suport? Si la resposta és negativa: com et sents?

¿Recibes el apoyo de alguien? ¿De quién? Si la respuesta es afirmativa: ¿qué significa para ti? ¿Consideras que la situación seria muy diferente si no tuvieras este apoyo? Si la respuesta es negativa: ¿cómo te sientes?

6. En relació als professionals del CP, creus que la tasca que fan és l'adequada? Per què?

¿En relación a los profesionales del CP, crees que el trabajo que hacen es adecuado? ¿Porqué?

7. A nivell personal, creus que t'ha afectat estar a al CP? De quina manera?

¿A nivel personal, crees que te ha afectado estar en el CP? ¿De qué manera?

8. Actualment, com et sents? Ets conscient de les conseqüències dels teus actes?

Si poguessis canviar la teva situació i tornar al moment en el qual vas cometre el delicte, la teva decisió seria la mateixa? Per què?

¿Actualmente, como te sientes? ¿Eres consciente de las consecuencias de tus actos? ¿Si pudieras cambiar tu situación y volver al momento en el cual cometiste el delito, tu decisión sería la misma? ¿Porqué?

9. Quins són els teus plans de futur?

¿Cuáles son tus planes de futuro?

ANNEX 2.1:

RESPOSTES PER PART DELS INTERNS A LES ENTREVISTES DEL CPPB: VD.

1. Cognoms, Nom:

Apellidos, Nombre:

VD, A.

2. Quant de temps portes al Centre Penitenciari? Quants anys de condemna et queden?

¿Cuánto tiempo llevas en el Centro Penitenciario? ¿Cuántos años de condena te quedan?

Tinc 44 anys i fa 2 anys i dos mesos que estic dintre del Centre Penitenciari Puig de les Basses. Em queden aproximadament 6 anys i 6 mesos de condemna.

3. És la primera vegada que et trobes en un Centre Penitenciari? És la primera vegada que comets un delictes?

¿Es la primera vez que te encuentras en un Centro Penitenciario? ¿Es la primera vez que cometes un delito?

No és la primera vegada que estic a un Centre Penitenciari. L'altre delictes el vaig cometre fora de Catalunya tot i que va ser la mateixa tipologia delictiva: caràcter sexual.

- **Si no és la primera vegada que has comès un delictes, per què creus que has tornat a cometre un altre? Per necessitat? Per qüestions personals?**

¿Si no es la primera vez que cometes un delito, porqué crees que has vuelto a cometer otro? ¿Por necesidad? ¿Por cuestiones personales?

Considero que jo he comès els delictes pels factors personals i ambientals que m'envoltaven i que estan inclosos en el pla de recaigudes, sobretot, crec que és pel segon factor. No és una cosa que te la vulgui explicar per què em costa molt parlar d'això però estic segur que podràs consultar la informació i entendre perquè ho he fet.

4. Quan estaves fora del CP vas assistir a algun recurs/associació per poder demanar ajuda o no eres conscient de la teva situació? Coneixes algun recurs? Creus que en falten?

¿Cuándo estabas fuera del CP asististe a algún recurso o asociación para pedir ayuda o no eres consciente de tu situación? ¿Conoces algún recurso? ¿Crees que hacen falta más?

No, o sigui, jo era conscient que alguna cosa amb mi no anava bé però no sabia on anar i pensava que podia controlar la situació. Ara, després d'estar aquí al centre sí que conec molts recursos, però els he conegut per part dels professionals i perquè son recursos amb els quals ells hi tenen contacte. Quan estàs fora no sabem qui ens pot ajudar. Hi ha molt pocs recursos i aquí he conegut gent que tot i haver-hi anat a algun, mai saben com fer per ajudar. És molt complicat.

5. Reps el suport d'algú? De qui? Si la resposta és afirmativa: què significa per a tu això? Consideres que la situació seria molt diferent si no tinguessis aquest suport? Si la resposta és negativa: com et sents?

¿Recibes el apoyo de alguien? ¿De quién? Si la respuesta es afirmativa: ¿qué significa para ti? ¿Consideras que la situación sería muy diferente si no tuvieras este apoyo? Si la respuesta es negativa: ¿cómo te sientes?

A mi em dona suport la meva psicòloga de fora des de fa tres anys. La família per a mi és essencial per qualsevol mena de delicte. Sense ells no podria. Tinc a la meva tieta i a la meva mare i valoro molt tot el que fan per mi. S'estan implicant en poder fer el treball que es fa amb les famílies i les vegades que he fet sortides programades familiars sempre m'han ajudat i han fet que em senti bé. No sempre ha estat així perquè gran part de la meva vida m'he mantingut molt distant de la meva família per coses que em van passar de petit. No és una cosa que m'agradi explicar però si després vols preguntar a algun dels professionals del mòdul, ells t'ho diran i em sembla bé, segurament entendràs moltes coses. La vida no és fàcil i no he sabut gestionar bé les coses i he perdut el control de la meva vida i de mi mateix.

**6. En relació als professionals del CP, creus que la tasca que fan és l'adequada?
Per què?**

¿En relación con los profesionales del CP, crees que el trabajo que hacen es adecuado? ¿Porqué?

La tasca és l'adequada i la necessària. Considero que són un suport terapèutic important i que és essencial que hi siguin perquè veritablement puguem aprendre dels errors que anem cometent. Tot aquest procés és nou per nosaltres i tenir a algú de referent et fa més fàcil el camí.

7. A nivell personal, creus que t'ha afectat estar al CP? De quina manera?

¿A nivel personal, crees que te ha afectado estar en el CP? ¿De qué manera?

La situació m'ha afectat molt però al mateix temps ara soc capaç de veure coses que abans no veia i no sabia com canviar de mi mateix.

**8. Actualment, com et sents? Ets conscient de les conseqüències dels teus actes?
Si poguessis canviar la teva situació i tornar al moment en el qual vas cometre
el delictes, la teva decisió seria la mateixa? Per què?**

¿Actualmente, como te sientes? ¿Eres consciente de las consecuencias de tus actos? ¿Si pudieras cambiar tu situación y volver al momento en el cual cometiste el delito, tu decisión sería la misma? ¿Porqué?

Ara em sento bé pel procés que estic portant però no pel que he fet. Ara soc més conscient del que he fet i, a mesura que passa el temps, crec que començo a tenir les eines per gestionar qualsevol situació de risc.

9. Quins són els teus plans de futur?

¿Cuáles son tus planes de futuro?

Vull gaudir de la resta de persones, tornar a treballar de professor i poder fer coses sense fer mal a ningú.

ANNEX 2.2:

RESPOSTES PER PART DELS INTERNS A LES ENTREVISTES DEL CPPB: PÑ.

1. Cognoms, Nom:

Apellidos, Nombre:

PÑ, M.

2. Quant de temps portes al Centre Penitenciari? Quants anys de condemna et queden?

¿Cuánto tiempo llevas en el Centro Penitenciario? ¿Cuántos años de condena te quedan?

Tengo 43 años y llevo 5 años en la cárcel. Me quedan aproximadamente unos 9 años y 5 meses de condena.

3. És la primera vegada que et trobes en un Centre Penitenciari? És la primera vegada que comets un delictes?

¿Es la primera vez que te encuentras en un Centro Penitenciario? ¿Es la primera vez que cometes un delito?

¿Qué si he cometido más de un delito? Un montón, pero hasta ahora lo veía como pequeñeces, lo de ahora sé que no lo es. Así que no, no es la primera vez que estoy en un Centro Penitenciario, he estado en la Modelo, Lledoners, la Roca y ahora en CPPB. Siempre ha sido por delitos de robo con violencia e intimidación menos este último que ha sido sexual y es cuando me he dado cuenta del camino que he llevado y del error tan grande que he cometido.

- **Si no és la primera vegada que has comès un delictes, per què creus que has tornat a cometre un altre? Per necessitat? Per qüestions personals?**

¿Si no es la primera vez que cometes un delito, por qué crees que has vuelto a cometer otro? ¿Por necesidad? ¿Por cuestiones personales?

Yo creo que ha sido debido a diferentes cosas. Al principio me junté con quién no debía y aun sabiéndolo, hice muchas cosas que no están bien.

Tampoco era un buen momento personal para mí y creo que esto último es lo que ha provocado mi último delito. Eso y las drogas.

Cuando he cometido algún tipo de delito de robo ha sido por necesidad y porque no trabajaba, era una forma de conseguir dinero fácil sin esfuerzo. La verdad es que por culpa de los robos llevo toda mi vida entrando y saliendo de la cárcel y sé que debería seguir un camino totalmente diferente al que estoy llevando.

4. Quan estaves fora del CP vas assistir a algun recurs/associació per poder demanar ajuda o no eres conscient de la teva situació? Coneixes algun recurs? Creus que en falten?

¿Cuándo estabas fuera del CP asististe a algún recurso o asociación para pedir ayuda o no eres consciente de tu situación? ¿Conoces algún recurso? ¿Crees que hacen falta más?

Nunca me pareció necesario pedir ayuda porque nunca había ido tan lejos cometiendo un delito, pero es que, aunque hubiese buscado ayuda tampoco habría sabido por dónde empezar a buscar. Ahora conozco recursos que ayudan, pero porque los profesionales nos los dan a conocer si no creo que seguiría sin saber dónde puedo ir.

5. Reps el suport d'algú? De qui? Si la resposta és afirmativa: què significa per a tu això? Consideres que la situació seria molt diferent si no tinguessis aquest suport? Si la resposta és negativa: com et sents?

¿Recibes el apoyo de alguien? ¿De quién? Si la respuesta es afirmativa: ¿qué significa para ti? ¿Consideras que la situación seria muy diferente si no tuvieras este apoyo? Si la respuesta es negativa: ¿cómo te sientes?

Me apoya mi familia y sin ellos todo esto no sería igual porque son los que me dan fuerza. Ninguno de ellos estaría obligado a quedarse junto a mí, pero lo hacen y eso lo valoro mucho. Tengo a mi madre, a mis hijos, a mi pareja y eso hace que la situación sea más fácil de llevar.

**6. En relació als professionals del CP, creus que la tasca que fan és l'adequada?
Per què?**

¿En relación con los profesionales del CP, crees que el trabajo que hacen es adecuado? ¿Porqué?

Ellos hacen bien su trabajo, pero el tratamiento es muy duro. Sé que debe serlo para que sea efectivo, pero a veces siento que necesitaría más ayuda para gestionar toda la situación. Es muy difícil enfrentarse a todo lo que has hecho, aceptarlo y al mismo tiempo sentirte bien contigo mismo. A mí al principio me daba vergüenza mirarme a la cara y admitir delante de la gente lo que había hecho. Me avergüenzo y me arrepiento todos los días de lo que he hecho.

7. A nivell personal, creus que t'ha afectat estar al CP? De quina manera?

¿A nivel personal, crees que te ha afectado estar en el CP? ¿De qué manera?

Me ha afectado porque he tenido que adaptarme e intento ayudar en todo lo que puedo. A veces la situación es difícil y depende del día es más duro o no.

**8. Actualment, com et sents? Ets conscient de les conseqüències dels teus actes?
Si poguessis canviar la teva situació i tornar al moment en el qual vas cometre
el delicte, la teva decisió seria la mateixa? Per què?**

*¿Actualmente, como te sientes? ¿Eres consciente de las consecuencias de tus actos? ¿Si pudieras cambiar tu situación y volver al momento en el cual cometiste el delito, tu decisión seria la misma?
¿Porqué?*

Soy consciente de lo que he hecho y por eso preferí venir voluntariamente a cumplir. Si pudiera cambiaria todo lo que he hecho porque el sentimiento de culpa soy incapaz de sacármelo de encima.

9. Quins són els teus plans de futur?

¿Cuáles son tus planes de futuro?

Mis planes se basan en luchar porque creo que no sirve decir “*de esta agua no beberé*”, tienes que luchar para que verdaderamente no lo hagas.

ANNEX 2.3:

RESPOSTES PER PART DELS INTERNS A LES ENTREVISTES DEL CPPB: HR.

1. Cognoms, Nom:

Apellidos, Nombre:

HR, S.

2. Quant de temps portes al Centre Penitenciari? Quants anys de condemna et queden?

¿Cuánto tiempo llevas en el Centro Penitenciario? ¿Cuántos años de condena te quedan?

Tinc 35 anys i fa 8 anys i 2 mesos que estic al Centre Penitenciari. Em queden 2 anys i 9 mesos però també tinc una causa pendent per una presumpta nova condemna.

3. És la primera vegada que et trobes en un Centre Penitenciari? És la primera vegada que comets un delictes?

¿Es la primera vez que te encuentras en un Centro Penitenciario? ¿Es la primera vez que cometes un delito?

És la primera vegada que estic en un Centre Penitenciari però no és la primera vegada que he comès un delictes. El meu delictes és de tipologia sexual.

• Si no és la primera vegada que has comès un delictes, per què creus que has tornat a cometre un altre? Per necessitat? Per qüestions personals?

¿Si no es la primera vez que cometes un delito, porqué crees que has vuelto a cometer otro? ¿Por necesidad? ¿Por cuestiones personales?

No vull parlar d'això últim perquè és una cosa que encara tinc pendent.

4. Quan estaves fora del CP vas assistir a algun recurs/associació per poder demanar ajuda o no eres conscient de la teva situació? Coneixes algun recurs? Creus que en falten?

¿Cuándo estabas fuera del CP asististe a algún recurso o asociación para pedir ayuda o no eres consciente de tu situación? ¿Conoces algún recurso? ¿Crees que hacen falta más?

En el seu moment vaig anar al psicòleg del CAP i no sabien què fer amb mi. Això va fer que sentís molta incertesa perquè no sabia on anar a demanar ajuda. No sabia si podrien facilitar-me-la en qualsevol lloc. Ara que estic aquí al centre sí que conec recursos però fora falta molta informació.

5. Reps el suport d'algú? De qui? Si la resposta és afirmativa: què significa per a tu això? Consideres que la situació seria molt diferent si no tinguessis aquest suport? Si la resposta és negativa: com et sents?

¿Recibes el apoyo de alguien? ¿De quién? Si la respuesta es afirmativa: ¿qué significa para ti? ¿Consideras que la situación sería muy diferente si no tuvieras este apoyo? Si la respuesta es negativa: ¿cómo te sientes?

Tinc el suport de la família tant directe com adquirida, encara que a vegades és difícil perquè sento que no paro de decebre'ls. És molt important tenir aquest suport perquè és un factor protector molt important per a nosaltres.

6. En relació als professionals del CP, creus que la tasca que fan és l'adequada? Per què?

¿En relación con los profesionales del CP, crees que el trabajo que hacen es adecuado? ¿Porqué?

La feina que fan és la que han de fer, encara que a vegades ens resistim. El tractament i les activitats són les més adequades perquè realment aprenem a saber el perquè fem el que fem i poder canviar.

7. A nivell personal, creus que t'ha afectat estar al CP? De quina manera?

¿A nivel personal, crees que te ha afectado estar en el CP? ¿De qué manera?

M'ha afectat entrar al centre perquè he perdut amics i familiars però també m'ha servit per evolucionar: estic estudiant i aprenent. A vegades em costa més que d'altres estar aquí però suposo que és qüestió d'adaptar-se i buscar maneres que facin més fàcil el camí.

8. Actualment, com et sents? Ets conscient de les conseqüències dels teus actes? Si poguessis canviar la teva situació i tornar al moment en el qual vas cometre el delictes, la teva decisió seria la mateixa? Per què?

¿Actualmente, como te sientes? ¿Eres consciente de las consecuencias de tus actos? ¿Si pudieras cambiar tu situación y volver al momento en el cual cometiste el delito, tu decisión sería la misma? ¿Porqué?

Ara mateix em sento malament perquè ja havia arribat al 3r grau i tornar aquí dins ha estat com fer molts passos enrere. Només vull treballar per seguir millorant. A part, ara, soc molt conscient de tot el mal que estic fent i no vull tornar a veure patir a la meva família d'aquesta manera. El pitjor de tot és la decepció que ells senten i en el meu cas, l'han sentit ja dues vegades i suposo que creen que no ho estic fent bé. No els culpabilitzaria si deixessin d'estar al meu costat perquè no ho he fet gaire bé i tot ha estat culpa meva.

9. Quins són els teus plans de futur?

¿Cuáles son tus planes de futuro?

Els meus plans de futur són els típics: m'agradaria formar una família, trobar feina estable del que he treballat fins ara (Informàtica) i, sobretot, no vull dependre de ningú. Vull estudiar i ser algú.

ANNEX 2.4:

RESPOSTES PER PART DELS INTERNS A LES ENTREVISTES DEL CPPB: OR.

1. Cognoms, Nom:

Apellidos, Nombre:

OR, M.

2. Quant de temps portes al Centre Penitenciari? Quants anys de condemna et queden?

¿Cuánto tiempo llevas en el Centro Penitenciario? ¿Cuántos años de condena te quedan?

Tengo 27 años y llevo dos años en el Centro. Me quedan aproximadamente 10 meses de condena. Estoy por cometer un delito de robo con violencia e intimidación.

3. És la primera vegada que et trobes en un Centre Penitenciari? És la primera vegada que comets un delict?

¿Es la primera vez que te encuentras en un Centro Penitenciario? ¿Es la primera vez que cometes un delito?

No es la primera vez que entro en un Centro Penitenciario y siempre que he entrado ha sido por el mismo tipo de delito, el robo.

- **Si no és la primera vegada que has comès un delict, per què creus que has tornat a cometre un altre? Per necessitat? Per qüestions personals?**

¿Si no es la primera vez que cometes un delito, por qué crees que has vuelto a cometer otro? ¿Por necesidad? ¿Por cuestiones personales?

Considero que en mi caso ha sido porque no estaba pasando por una buena etapa, no he tenido un entorno bueno siempre y durante buena parte de mi vida he hecho cosas de las que me arrepiento. Ahora no soy esa persona y he cambiado, así que esta es la última vez que planeo entrar en una cárcel.

4. Quan estaves fora del CP vas assistir a algun recurs/associació per poder demanar ajuda o no eres conscient de la teva situació? Coneixes algun recurs? Creus que en falten?

¿Cuándo estabas fuera del CP asististe a algún recurso o asociación para pedir ayuda o no eres consciente de tu situación? ¿Conoces algún recurso? ¿Crees que hacen falta más?

Nunca he visto necesario buscar ayuda porque mi propia familia y pareja me habían ayudado a centrarme. Estaba trabajando en Londres, pero tenía que venir a España y fue ahí cuando al llegar vieron que tenía una causa pendiente que cumplir y des de entonces estoy aquí. Mi situación ya no es la que era y fui capaz de seguir adelante y no volver a tener ese tipo de comportamientos que me han traído hasta aquí.

5. Reps el suport d'algú? De qui? Si la resposta és afirmativa: què significa per a tu això? Consideres que la situació seria molt diferent si no tinguessis aquest suport? Si la resposta és negativa: com et sents?

¿Recibes el apoyo de alguien? ¿De quién? Si la respuesta es afirmativa: ¿qué significa para ti? ¿Consideras que la situación seria muy diferente si no tuvieras este apoyo? Si la respuesta es negativa: ¿cómo te sientes?

Mi familia y mi pareja me han apoyado siempre, sobre todo económicamente. Mi pilar fundamental es mi pareja y el hijo que estamos esperando juntos. Aguanto por ellos y porque sé que fuera me espera la vida que quiero.

6. En relació als professionals del CP, creus que la tasca que fan és l'adequada? Per què?

¿En relación con los profesionales del CP, crees que el trabajo que hacen es adecuado? ¿Porqué?

Todo lo que hacemos ahí dentro es en nuestro beneficio y los profesionales siempre nos tratan bien e intentan ayudarnos en todo lo que pueden. A veces cuando no nos ayudan de la forma que necesitamos nos frustramos, pero luego entendemos que no siempre pueden conseguir todo lo que queremos y que para ellos el trabajo tampoco es fácil. Somos muchos y cada uno pedimos ayuda en muchísimas cosas y al final entendemos que hacen lo que pueden. No tengo queja ninguna.

7. A nivell personal, creus que t'ha afectat estar al CP? De quina manera?

¿A nivel personal, crees que te ha afectado estar en el CP? ¿De qué manera?

La situación me ha afectado, pero estoy bien, intento mantenerme ocupado y no me meto en problemas, esa es la clave para cumplir la condena y salir cuanto antes de aquí.

8. Actualment, com et sents? Ets conscient de les conseqüències dels teus actes?

Si poguessis canviar la teva situació i tornar al moment en el qual vas cometre el delict, la teva decisió seria la mateixa? Per què?

¿Actualmente, como te sientes? ¿Eres consciente de las consecuencias de tus actos? ¿Si pudieras cambiar tu situación y volver al momento en el cual cometiste el delito, tu decisión sería la misma? ¿Porqué?

Decideix no respondre a aquesta pregunta.

9. Quins són els teus plans de futur?

¿Cuáles son tus planes de futuro?

Mis planes son salir, volver a Londres y trabajar. Buscar un piso y alguna ayuda hasta que la situación vuelva a la normalidad. En caso de que me quedase aquí intentaría arreglar los papeles de mi pareja y estaríamos juntos. Lo que tengo claro es que no quiero volver aquí.

ANNEX 2.5:

RESPOSTES PER PART DELS INTERNS A LES ENTREVISTES DEL CPPB: CH.

1. Cognoms, Nom:

Apellidos, Nombre:

CH, I.

2. Quant de temps portes al Centre Penitenciari? Quants anys de condemna et queden?

¿Cuánto tiempo llevas en el Centro Penitenciario? ¿Cuántos años de condena te quedan?

Tengo 25 años y llevo 3 años en el Centro. Me quedan más o menos unos 4 años para cumplir de condena. Estoy aquí por delitos de robo con violencia e intimidación.

3. És la primera vegada que et trobes en un Centre Penitenciari? És la primera vegada que comets un delictes?

¿Es la primera vez que te encuentras en un Centro Penitenciario? ¿Es la primera vez que cometes un delito?

No es la primera vez que me encuentro en un Centro Penitenciario así que he cometido más de un delito.

- **Si no és la primera vegada que has comès un delictes, per què creus que has tornat a cometre un altre? Per necessitat? Per qüestions personals?**

¿Si no es la primera vez que cometes un delito, por qué crees que has vuelto a cometer otro? ¿Por necesidad? ¿Por cuestiones personales?

Personalmente creo que es por una mezcla de diferentes cosas: consumía drogas, no tenía trabajo y al principio no tenía un buen entorno familiar ni de amistades.

4. **Quan estaves fora del CP vas assistir a algun recurs/associació per poder demanar ajuda o no eres conscient de la teva situació? Coneixes algun recurs? Creus que en falten?**

¿Cuándo estabas fuera del CP asististe a algún recurso o asociación para pedir ayuda o no eres consciente de tu situación? ¿Conoces algún recurso? ¿Crees que hacen falta más?

Cuando estaba fuera iba al CAS pero tampoco iba siempre. Tampoco conocía muchos sitios a los que ir y ahora estoy aquí me doy cuenta de que no conocemos recursos que puedan aportarnos cosas positivas que nos sirvan para aprender. Aquí no enseñan recursos, pero fuera hay muy poca información y eso es malo.

5. **Reps el suport d'algú? De qui? Si la resposta és afirmativa: què significa per a tu això? Consideres que la situació seria molt diferent si no tinguessis aquest suport? Si la resposta és negativa: com et sents?**

¿Recibes el apoyo de alguien? ¿De quién? Si la respuesta es afirmativa: ¿qué significa para ti? ¿Consideras que la situación sería muy diferente si no tuvieras este apoyo? Si la respuesta es negativa: ¿cómo te sientes?

Tengo a mi madre y a mi hermana. Lo son todo después de mí porque la familia es lo único que te queda después de esto. Antes de esto la verdad es que no tenía una relación muy cercana: yo iba a lo mío, no les hacía caso e iba con gente que en cierta manera me incitó a que acabara como estoy. Es cierto que al final las decisiones fueron mías, pero estoy seguro de que si hubiese tenido más apoyo las cosas habrían sido distintas.

6. **En relació als professionals del CP, creus que la tasca que fan és l'adequada? Per què?**

¿En relación con los profesionales del CP, crees que el trabajo que hacen es adecuado? ¿Porqué?

Creo que es adecuada pero también depende de como te lo tomes tú. Hay mucha gente que ve el tratamiento y las actividades como un pasatiempo. Yo valoro el trabajo que tienen y lo que hacen con nosotros porque, aunque a veces no nos guste lo que nos dicen, intentan ayudarnos.

7. A nivell personal, creus que t'ha afectat estar al CP? De quina manera?

¿A nivel personal, crees que te ha afectado estar en el CP? ¿De qué manera?

Me ha afectado mucho porque sé que me estoy perdiendo muchas cosas de mi vida al estar aquí. Estoy lejos de la gente que quiero y de la vida real. A veces lo llevo mejor que otras, pero sé que al final me acabará aportando cosas buenas si hago un buen trabajo.

8. Actualment, com et sents? Ets conscient de les conseqüències dels teus actes?

Si poguessis canviar la teva situació i tornar al moment en el qual vas cometre el delicte, la teva decisió seria la mateixa? Per què?

¿Actualmente, como te sientes? ¿Eres consciente de las consecuencias de tus actos? ¿Si pudieras cambiar tu situación y volver al momento en el cual cometiste el delito, tu decisión sería la misma? ¿Porqué?

Ahora me siento mejor. Al principio me sentía muy frustrado. A veces sigo sin llevar bien la situación, pero al mismo tiempo estar aquí me ayuda a darme cuenta de las cosas y cambiarlas.

Yo sé que me he equivocado mucho y si pudiera volver atrás ni siquiera haría lo que hice porque ahora estoy viviendo y conozco las consecuencias y, sinceramente, no me gusta nada porque cuando estás aquí ves que sales perdiendo por lo que crees que fuera estabas ganando.

9. Quins són els teus plans de futur?

¿Cuáles son tus planes de futuro?

Cuando esté fuera quiero estar con mi familia, pasar tiempo con ella, ya que ahora no puedo y trabajar. Quiero seguir mi vida de la forma correcta y sé que esta no lo es.

ANNEX 3:

MODEL D'ENTREVISTA A EX INTERNS DE CATALUNYA I ESPANYA.

1. Nom.

Nombre.

2. Has estat alguna vegada en un Centre Penitenciari? Quant de temps? Has estat més d'una vegada?

¿Has estado alguna vez en un Centro Penitenciario? ¿Cuánto tiempo? ¿Has estado más de una vez?

3. En el cas que hakis estat més d'una vegada en un Centre Penitenciari, quins creus que han estat els factors que han influït perquè cometis un nou delict?

¿En el caso de que hayas estado más de una vez en un Centro Penitenciario, cuales crees que han sido los factores que han influido para que vuelvas a cometer un nuevo delito?

4. Durant la teva estada al Centre Penitenciari has tingut el suport de la teva família i amics?

¿Durante tu estada en el Centro Penitenciario has tenido el apoyo de tu familia y amigos?

5. Com et senties dins del Centre Penitenciari? Creus que has canviat en algun aspect?

¿Cómo te sentías dentro del Centro Penitenciario? ¿Crees que has cambiado en algún aspecto?

6. Quins són els teus plans de futur?

¿Cuáles son tus planes de futuro?

ANNEX 3.1:

RESPOSTES PER PART DELS EX INTERNS A LES ENTREVISTES: RB-PERSONA REINCIDENT EN TIPOLOGIA DE ROBATORI.

1. **Nom.**

Nombre.

Me llamo RB y tengo 33 años.

2. **Has estat alguna vegada en un Centre Penitenciari? Quant de temps? Has estat més d'una vegada?**

¿Has estado alguna vez en un Centro Penitenciario? ¿Cuánto tiempo? ¿Has estado más de una vez?

He estado en la cárcel durante muchos años. Primero fueron dos años, más tarde fueron 3, así como un año y poco, entre otros que ya ni recuerdo. El tiempo es demasiado relativo, pero he perdido muchos años ahí dentro, más de lo que me gustaría y ahora soy muy consciente.

3. **En el cas que hakis estat més d'una vegada en un Centre Penitenciari, quins creus que han estat els factors que han influït perquè cometis un nou delictes?**

¿En el caso de que hayas estado más de una vez en un Centro Penitenciario, cuales crees que han sido los factores que han influido para que vuelvas a cometer un nuevo delito?

En mi caso el mayor problema siempre han sido las drogas, mi adicción a la cocaína. Mi entorno en ese momento no era muy bueno y me dejé llevar por ello. Mi familia se había cansado también de mi adicción así que fue un cúmulo de cosas las que me llevaron a eso. Para mí era muy difícil conseguir dinero y me vi envuelto en un mundo que me incitaba a ello, a robar para tener una dosis más a la que aferrarme. Así que considero que todo fue por las drogas, porque yo no podía parar. Además, no trabajaba así que estaba en un bucle del que sentía que no podía salir.

4. Durant la teva estada al Centre Penitenciari has tingut el suport de la teva família i amics?

¿Durante tu estada en el Centro Penitenciario has tenido el apoyo de tu familia y amigos?

Todos estos años en la cárcel me he sentido apoyado, pero anteriormente me sentí muy solo. Sé que fue porque yo no me dejaba ayudar y mi familia se cansó de mí: de mi adicción, de mis malas maneras, de pedirles dinero de forma constante. Yo sé que siempre se preocupaban por mí cuando llevaba muchos días sin aparecer. Yo llevaba un ritmo de vida muy malo: no trabajaba, no estudiaba, tenía amigos que realmente luego descubrí que no lo eran y no sé. Sentirme solo fue muy duro, pero también sé que me lo merecía. Mi familia actualmente me ha abierto los ojos e intenta ayudarme e incitarme a que haga cosas positivas y que salga adelante. También tengo que decir que, aunque actualmente tenga claro donde estoy, sé que sí en algún momento necesito robar por necesidad lo haré, pero no por la adicción y, sé que eso podría decepcionar a mi familia, pero nunca sabes dónde puede llevarte la vida.

5. Com et senties dins del Centre Penitenciari? Creus que has canviat en algun aspecte?

¿Cómo te sentías dentro del Centro Penitenciario? ¿Crees que has cambiado en algún aspecto?

Al principio me costó mucho adaptarme, no sé si por la droga o por la gente que ahí había. Siento que estar ahí me ha cambiado porque me he dado cuenta de que los amigos que tenías hasta ahora y que en cierta manera te incitaron a hacer todo lo que hiciste, quizás no eran tan amigos y, al mismo tiempo he visto que he perdido mucho tiempo que podía haber aprovechado y eso no se recupera. Me arrepiento de lo que he hecho todos los días de mi vida, pero, sobre todo me arrepiento del daño que he acabado causando a todo aquel que me rodea.

6. Quins són els teus plans de futur?

¿Cuáles son tus planes de futuro?

Quiero recuperar todo el tiempo que he perdido. Siento que a nivel de trabajo probablemente me va a costar encontrar alguno porque no tengo experiencia por culpa de todo esto, pero yo quiero ser independiente y dejar vivir a mi familia. Lo que

verdaderamente quiero y siento que he perdido por estar ahí dentro es encontrar a alguien que me quiera, que nos cuidemos mutuamente y formar una familia. Y eso es lo único que le pido: salud, formar una familia y cuidar de los míos porque durante todo este tiempo ha sido al revés.

ANNEX 3.2:

RESPOSTES PER PART DELS EX INTERNS A LES ENTREVISTES: TN-PERSONA REINCIDENT EN TIPOLOGIA DE ROBATORI.

1. Nom.

Nombre.

Mi nombre es TN y tengo 32 años.

2. Has estat alguna vegada en un Centre Penitenciari? Quant de temps? Has estat més d'una vegada?

¿Has estado alguna vez en un Centro Penitenciario? ¿Cuánto tiempo? ¿Has estado más de una vez?

He estado en la cárcel 3 años y medio, pero he estado más veces, he estado también dos años y un año y medio.

3. En el cas que hakis estat més d'una vegada en un Centre Penitenciari, quins creus que han estat els factors que han influït perquè cometis un nou delictes?

¿En el caso de que hayas estado más de una vez en un Centro Penitenciario, cuales crees que han sido los factores que han influido para que vuelvas a cometer un nuevo delito?

Mi problema era la maldita adicción a la heroína. Para mí era una enfermedad y ha sido la culpable de que vuelva siempre ahí. Robaba para poder consumir y aunque mi familia intentaba ayudarme, ellos no sabían cómo podían hacerlo. No trabajaba así que mi única salida para conseguir dinero fácil fue esa. Al final se cansaron y lo entiendo porque no me porté nada bien. Supongo que necesité estar unas cuantas veces en la cárcel para darme cuenta del daño que hacía a mi alrededor, pero sobre todo el daño que me hacía a mí.

4. Durant la teva estada al Centre Penitenciari has tingut el suport de la teva família i amics?

¿Durante tu estada en el Centro Penitenciario has tenido el apoyo de tu familia y amigos?

Antes de entrar no tenía el apoyo de nadie, estaba solo pero cuando entré en la cárcel mi familia estuvo ahí. Yo entiendo que en su momento no estuvieran, pero también creo que si hubiesen estado habría sido todo más fácil.

No tengo derecho a reprochar nada porque yo en una situación al revés no sé si habría sido capaz de todo lo que ellos han hecho, pero, aun así, les agradezco todo el apoyo que me dieron: me daban dinero, me venían a visitar, etc y eso hacía que viera todo aquello que me estaba perdiendo. Tenerlos a ellos fue como un golpe de realidad y me hizo ver todo lo que la droga estaba haciendo que perdiera.

5. Com et senties dins del Centre Penitenciari? Creus que has canviat en algun aspecte?

¿Cómo te sentías dentro del Centro Penitenciario? ¿Crees que has cambiado en algún aspecto?

Para mí fue muy duro porque me quitaron la libertad, me obligaban a cumplir unas normas y debes acostumbrarte a ellas. Llevando la vida que yo llevaba, eso era muy difícil. Además, yo creo que para mí fue peor estar ahí dentro porque conocí a gente de la cual aprendí cosas super negativas. Siento que ahí dentro no me ayudó nadie y que todo lo que he ido aprendiendo ha sido a base de golpes de realidad.

6. Quins són els teus plans de futur?

¿Cuáles son tus planes de futuro?

Mis planes son hacer una vida normal y olvidarme que estuve ahí dentro para asegurarme de no volver. Me arrepiento todos los días y ahora solo quiero pensar en mí y recuperar todo el tiempo que he perdido.

ANNEX 3.3:

RESPOSTES PER PART DELS EX INTERNS A LES ENTREVISTES: AN, DELICTE D'HOMICIDI.

1. Nom.

Nombre.

Me llamo AN y tengo 25 años.

2. Has estat alguna vegada en un Centre Penitenciari? Quant de temps? Has estat més d'una vegada?

¿Has estado alguna vez en un Centro Penitenciario? ¿Cuánto tiempo? ¿Has estado más de una vez?

He estado solo una vez en un centro penitenciario y estuve durante 6 años. Los suficientes como para saber que no quiero volver.

3. En el cas que hakis estat més d'una vegada en un Centre Penitenciari, quins creus que han estat els factors que han influït perquè cometis un nou delictes?

¿En el caso de que hayas estado más de una vez en un Centro Penitenciario, cuales crees que han sido los factores que han influido para que vuelvas a cometer un nuevo delito?

4. Durant la teva estada al Centre Penitenciari has tingut el suport de la teva família i amics?

¿Durante tu estada en el Centro Penitenciario has tenido el apoyo de tu familia y amigos?

Mi familia me ha apoyado mucho y para mí ha sido mi salva vidas porque, a día de hoy, los sigo teniendo y para mí eso era lo único positivo mientras estaba ahí dentro. Respecto a mis amigos, nunca he sido una persona que consiga hacer amigos con mucha facilidad así que de los pocos que tenía, no todos siguen a mi lado, supongo que la situación les superó. Quien verdaderamente se ha mantenido a mi lado sin dudarle es mi pareja, estuvo conmigo antes de entrar y lo ha estado durante todo este tiempo.

5. Com et senties dins del Centre Penitenciari? Creus que has canviat en algun aspecte?

¿Cómo te sentías dentro del Centro Penitenciario? ¿Crees que has cambiado en algún aspecto?

La cárcel te hace cambiar porque eres consciente de lo que has hecho y tienes que pasar por ese proceso de aceptación y arrepentimiento. Agradezco mucho el apoyo que me han dado ahí dentro los profesionales porque han hecho que todo sea más fácil.

Creo que, aunque hoy por hoy me sienta mejor, nunca voy a olvidar nada de lo que he vivido y sé que mi familia tampoco. Lo único que tengo claro es que voy a marcarme unos objetivos y voy a conseguirlos. Quiero seguir fuera con los míos y no volver ahí dentro y perder parte de mi juventud.

6. Quins són els teus plans de futur?

¿Cuáles son tus planes de futuro?

Mis planes de futuro son crear una familia, de hecho, en breve voy a ser padre. Quiero mantener el trabajo que tengo ahora porque nunca antes he trabajado, buscar piso y devolverles a mis padres todo el dinero que han invertido en mí durante todos estos años. Solo quiero que ellos se sientan orgullosos de mí.

ANNEX 3.4:

RESPOSTES PER PART DELS EX INTERNS A LES ENTREVISTES: DV, QUEBRANTAMENT DE TREBALLS EN BENEFICI A LA COMUNITAT.

1. **Nom.**

Nombre.

Me llamo DV y tengo 27 años.

2. **Has estat alguna vegada en un Centre Penitenciari? Quant de temps? Has estat més d'una vegada?**

¿Has estado alguna vez en un Centro Penitenciario? ¿Cuánto tiempo? ¿Has estado más de una vez?

Solo he estado una vez en la cárcel de Figueres y estuve aproximadamente durante un año y poco.

3. **En el cas que hakis estat més d'una vegada en un Centre Penitenciari, quins creus que han estat els factors que han influït perquè cometis un nou delictes?**

¿En el caso de que hayas estado más de una vez en un Centro Penitenciario, cuales crees que han sido los factores que han influido para que vuelvas a cometer un nuevo delito?

4. **Durant la teva estada al Centre Penitenciari has tingut el suport de la teva família i amics?**

¿Durante tu estada en el Centro Penitenciario has tenido el apoyo de tu familia y amigos?

Mi familia ha sido el pilar fundamental en mi vida: sobre todo mi pareja y mis hijos, aunque ellos nunca vinieron a verme. Mi pareja sentía que para el poco tiempo que yo iba a estar ahí, era mejor no verlos. La situación ya de por si era difícil para ella y para mí así que no quisimos implicar a los niños. Ella venía a hacerme visitas siempre que podía, me ayudaba con el dinero y emocionalmente verla y poder estar con ella era un alivio. Recuerdo que ahí dentro me pasaba los días esperando a poder hablar esos ocho minutos con mi familia porque para mí significaba todo tenerlos. De la misma forma que siempre esperaba poder verlos.

5. Com et senties dins del Centre Penitenciari? Creus que has canviat en algun aspecte?

¿Cómo te sentías dentro del Centro Penitenciario? ¿Crees que has cambiado en algún aspecto?

Fue bastante duro porque es algo nuevo, aunque conocí a gente con la que llevarme bien. Los profesionales me trataron muy bien y hacían que todo fuese mejor. Con el tiempo me fui adaptando y aunque al ser la primera vez no sabía gestionarlo, al final no fue para tanto. Lo que sí tengo claro es que no quiero volver: fue duro sentir que no podía salir de ahí y estar solo, la cárcel te da para pensar mucho.

6. Quins són els teus plans de futur?

¿Cuáles son tus planes de futuro?

Mis planes de futuro incluyen no volver a la cárcel, estar con mi familia y mis hijos. Intentar recuperar mi trabajo o buscar uno nuevo. También quiero seguir hacia adelante porque no quiero volver a ver ni sentir la decepción que ellos sintieron, como tampoco quiero verlos llorar por verme ahí dentro. Creo que ver eso es el golpe de realidad más certero que la vida puede darte para que te des cuenta de que estás haciendo las cosas mal y, que necesitas darle un cambio a lo que haces.

ANNEX 3.5:

RESPOSTES PER PART DELS EX INTERNS A LES ENTREVISTES: MK, DELICTE RELACIONAT AMB DROGUES.

1. Nom.

Nombre.

Me llamo MK y tengo 35 años.

2. Has estat alguna vegada en un Centre Penitenciari? Quant de temps? Has estat més d'una vegada?

¿Has estado alguna vez en un Centro Penitenciario? ¿Cuánto tiempo? ¿Has estado más de una vez?

Solo he estado una vez en la cárcel y para mí ha sido más que suficiente. Estuve durante un año y poco más.

3. En el cas que hakis estat més d'una vegada en un Centre Penitenciari, quins creus que han estat els factors que han influït perquè cometis un nou delicte?

¿En el caso de que hayas estado más de una vez en un Centro Penitenciario, cuales crees que han sido los factores que han influido para que vuelvas a cometer un nuevo delito?

4. Durant la teva estada al Centre Penitenciari has tingut el suport de la teva família i amics?

¿Durante tu estada en el Centro Penitenciario has tenido el apoyo de tu familia y amigos?

Para mí, mi familia ha sido lo más importante porque cada día era más duro. Pensar que les tenía y que me ayudaban era lo único que me mantenía bien y con ganas de salir y hacer las cosas de otra forma.

5. Com et senties dins del Centre Penitenciari? Creus que has canviat en algun aspecte?

¿Cómo te sentías dentro del Centro Penitenciario? ¿Crees que has cambiado en algún aspecto?

Estar ahí dentro es horrible porque al principio estás muy desorientado.

Cuando consigues adaptarte, la mayoría del tiempo te lo pasas pensando en lo que has hecho y en lo decepcionada que está tu familia. Tienes el miedo de cómo serán las cosas cuando salgas fuera. Siento que ahí dentro cambia tu forma de ser, actuar y de pensar. Nunca vuelves a ser el mismo.

Con el paso de los días yo me di cuenta del enorme error que había cometido y me arrepiento de lo que hice. No quiero volver ahí dentro ni hacer nada que pueda provocar eso. Ahí dentro solo sientes dolor.

6. Quins són els teus plans de futur?

¿Cuáles son tus planes de futuro?

Mis planes son seguir con mi vida, seguir trabajando como hacía antes de entrar. Quiero hacer mis cosas y estar con la gente que quiero. Quiero recuperar el tiempo que he perdido y hacer todo aquello que este tiempo no he podido. Pero sobre todo quiero evitar volver ahí dentro y haré lo que sea necesario para evitar cualquier cosa que me pueda llevar ahí de nuevo.

ANNEX 4:

MODEL D'ENTREVISTA ALS PROFESSIONALS DE L'ÀMBIT PENITENCIARI.

1. Nom i professió.

Nombre y profesión.

2. Quant de temps portes treballant en l'àmbit penitenciari?

¿Cuánto tiempo llevas trabajando en el ámbito penitenciario?

3. Quina és la teva tasca dintre del Centre Penitenciari i a quin perfil de persona s'adreça la teva feina?

¿Cuál es tu trabajo dentro del Centro Penitenciario y a que perfil de persona se dirige tu trabajo?

4. Quina consideres que pot ser la causa o les causes que produeixen la reincidència?

¿Cuál consideras que puede ser la causa o las causas que producen la reincidencia?

5. Consideres que el paper de la família és fonamental? Per què?

¿Consideras que el papel de la familia es fundamental? ¿Por qué?

6. Dintre del Centre Penitenciari en el qual treballes es realitza algun tipus de treball amb la família? Si la resposta és positiva, quin treball es fa? Si la resposta és negativa, per què creus que no es realitza?

¿Dentro del Centro Penitenciario en el que trabajas se realiza algún tipo de trabajo con la familia? Si la respuesta es positiva, ¿qué trabajo se hace? Si la respuesta es negativa, ¿por qué crees que no se realiza?

7. Què creus que faria falta treballar perquè una persona que es troba dintre d'un Centre Penitenciari no tingui tantes probabilitats de tornar a delinquir?

¿Qué crees que haría falta trabajar para que una persona que se encuentra dentro de un Centro Penitenciario no tenga tantas probabilidades de volver a delinquir?

ANNEX 4.1:

RESPOSTES PER PART DELS PROFESSIONALS DE L'ÀMBIT PENITENCIARI: EDUCADOR SOCIAL, CP ALBOLOTE -GRANADA.

1. Nom i professió.

Nombre y profesión.

Miguel Jamarillo López, Educador Social.

2. Quant de temps portes treballant en l'àmbit penitenciari?

¿Cuánto tiempo llevas trabajando en el ámbito penitenciario?

Llevo trabajando dos años en el ámbito penitenciario a través de la asociación PIDES.

3. Quina és la teva tasca dintre del Centre Penitenciari i a quin perfil de persona s'adreça la teva feina?

¿Cuál es tu trabajo dentro del Centro Penitenciario y a que perfil de persona se dirige tu trabajo?

Bueno, comencemos que trabajo en el módulo terapéutico de discapacidad y salud mental. Dentro de la prisión de Albolote (Granada) solo existe un módulo de estas características (por desgracia, solo masculino). Dentro de este módulo hay unos 56 internos actualmente.

Con esto quiero decir que a diferencia del resto de módulos donde los demás internos se pueden dividir dependiendo de su pena en módulos de respeto, semi-respeto o conflictivos o por grados (1º y 2º especialmente), en el módulo donde trabajo todo interno que padezca una discapacidad o alguna enfermedad mental ingresa allí inmediatamente independientemente de su pena o delito. Por tanto, dentro del módulo atiendo a todo tipo de perfiles, desde personas que han sido condenadas por robos, peleas o atentado contra la salud pública, hasta los que han sido condenados por violación, violencia de género u homicidio.

Dentro del módulo realizo tanto terapias grupales como individuales, en las grupales realizamos dinámicas para abordar diferentes temas que queramos trabajar con ellos o incluso ellos nos proponen, cómo, por ejemplo: feminismo, diversidad sexual, educación emocional, drogas, ETS, entre otras..., me gusta trabajar con dinámicas para atraerlos,

que se sientan todos partícipes y se cree debate entre ellos, creando así también cohesión de grupo.

De manera individual, me reúno con el interno que así lo necesite y lo solicite o yo, gracias a la observación en las sesiones grupales o en el patio crea que lo necesite. Ahí realizo una intervención más individualizada e intento aportarle las herramientas necesarias que necesite en su día a día. Por ejemplo: mi última intervención individual antes del COVID-19, fue un interno que pidió esta intervención para contarme que le habían diagnosticado VIH+, por tanto tenía bastante miedo porque me decía que se iba a morir, por tanto, me encargué de normalizar la situación, contarle lo que era exactamente esa ETS, como podía frenarla con un medicamento antirretroviral y al día siguiente fui a planificación familiar de un centro de salud para llevarle panfletos informativos y leerlos juntos para que fuera conocedor en su totalidad de su enfermedad y cómo afrontarla día a día, algo que funcionó de manera satisfactoria.

4. Quina consideres que pot ser la causa o les causes que produeixen la reincidència?

¿Cuál consideras que puede ser la causa o las causas que producen la reincidencia?

Tanto por lo que ellos me cuentan y bajo mi opinión personal, creo que la reincidencia dentro de prisión, a parte lógicamente de una falta de apoyo familiar, adicciones o malas compañías, reside dentro del mismo sistema de instituciones penitenciarias, es decir, pienso que la prisión es una institución castigadora y ayuda poco a la reinserción socio-laboral, socio-familiar o socio-educativa del interno.

Entonces, teniendo en cuenta eso, y que al menos en el módulo donde trabajo el nivel socio-cultural de estas personas y sus familiares son medio-bajo, dificulta a la plena inclusión social de este.

He tenido casos donde la familia ha sido el pilar fundamental para la inclusión, al nivel de que cuando salió de prisión un interno cambiaron de domicilio para alejar lo máximo posible a ese chico del ambiente donde residía anteriormente.

Cabe destacar que sobre todo el ámbito familiar es un apoyo moral muy fuerte dentro del módulo, ya que son su motivación diaria para continuar con el día, y cuando vuelven de los cristales o vis a vis, parecen otros.

Sin embargo, aquellos que no tienen apoyo familiar fuera, ya sea por una mala relación o porque vengan de diferentes puntos de España o el extranjero noto esa falta de motivación en su día a día.

Otro motivo fundamental de reincidencia son los problemas personales no resueltos que tienen fuera. Por ejemplo, un interno me dijo que cuando saliese seguramente volviese, ya que entró por un robo de más de 1000€, dinero que robó para pagar una deuda de la droga que había consumido fuera, por tanto, cuando salga tendrá que pagarlo de alguna manera, lo que lo llevará de delinquir nuevamente. Es la pescadilla que se muerde la cola.

5. Consideres que el papel de la familia és fonamental? Per què?

¿Consideras que el papel de la familia es fundamental? ¿Por qué?

La familia es un arma de doble filo porque a veces esta puede ser un medio culpable de que la persona esté donde está, pero al mismo tiempo, es la motivación diaria dentro del módulo y, por lo tanto, son unos grandes aliados para evitar la reincidencia. Es decir, en definitiva, la familia es importante si hay una buena relación porque a veces esta misma es la causante de que esa persona esté ahí. Escucho mucho (sobre todo los que ingresan en prisión por primera vez) que no volverán a cometer ningún delito solamente para no darle de nuevo un disgusto a sus familiares. Los que tienen hijos, sienten mucha pena por ellos y también se convierte en una motivación para no volver a reincidir. He podido observar que los internos que más suelen reincidir son los que no tienen hijos.

6. Dintre del Centre Penitenciari en el qual treballes es realitza algun tipus de treball amb la família? Si la resposta és positiva, quin treball es fa? Si la resposta és negativa, per què creus que no es realitza?

¿Dentro del Centro Penitenciario en el que trabajas se realiza algún tipo de trabajo con la familia? Si la respuesta es positiva, ¿qué trabajo se hace? Si la respuesta es negativa, ¿por qué crees que no se realiza?

Dentro de la prisión de Albolote no se realiza ningún tipo de trabajo con la familia, al menos, no más allá de una entrevista para conocer a la familia, eso es lo que me consta dentro de mi módulo. El único contacto que tienen con ellos es a través de los cristales, llamadas o vis a vis.

El porqué de no trabajar con las familias lo desconozco, supongo que será decisión del equipo de tratamiento del Centro Penitenciario, pero bajo mi punto de vista, si se realiza

una entrevista en profundidad a la familia (para evitar lo que dije anteriormente, que pueda perjudicar al interno) sería de gran ayuda al empoderamiento de esa persona y motivación, además de poder orientar a la familia y poder aportarle las herramientas necesarias para ayudar a su familiar en el proceso de inclusión en la sociedad.

7. Què creus que faria falta treballar perquè una persona que es troba dintre d'un Centre Penitenciari no tingui tantes probabilitats de tornar a delinquir?

¿Qué crees que haría falta trabajar para que una persona que se encuentra dentro de un Centro Penitenciario no tenga tantas probabilidades de volver a delinquir?

Mi opinión es que cada persona tiene un contexto social bastante diferente, lo que podría beneficiar a unos, podría ser indiferentes a otros. Por tanto, bajo mi opinión personal, pienso que crear una cohesión grupal dentro del módulo puede beneficiar a la hora de que salgan en libertad total, ya que eso les ayudará a empatizar con el prójimo y trabajar en grupo.

Trabajar con ellos la educación emocional, ya que muchos no saben lo que es, no conocen sus emociones ni cómo gestionarlas, lo que les provoca frustración y pueden llegar a generar un comportamiento negativista a la hora de realizar cualquier acción de su vida cotidiana.

Crear una red entre el centro penitenciario y las familias, y trabajar ambas partes, ya que de nada serviría trabajar con el interno si a la hora de volver a la vida familiar, esta no sepa gestionar todo lo que ha adquirido durante su estancia en prisión.

A un nivel más amplio, que Instituciones Penitenciarias empiecen a controlar el organismo, dejando a un lado el castigo negativo a los internos y les den más posibilidades y recursos para su inclusión plena, ya que esa debería de ser la función principal de esta. Se podría conseguir con la contratación de más profesionales del ámbito social como integradores sociales, trabajadores sociales, educadores sociales y psicólogos, ya que por ejemplo en Albolote solo hay 2 psicólogos, 3 trabajadores sociales y un educador social para todo el centro penitenciario, algo indignante en una institución cuyo objetivo supuestamente sería la educación de estas personas para que no vuelvan a delinquir en la sociedad.

ANNEX 4.2:

RESPOSTES PER PART DELS PROFESSIONALS DE L'ÀMBIT PENITENCIARI: AUXILIAR DE PSIQUIATRIA, CP BRIANS 2- BARCELONA.

1. **Nom i professió.**

Nombre y profesión.

Caridad Martínez Bautista y soy auxiliar de psiquiatría del módulo de Salud Mental del CP Brians 2.

2. **Quant de temps portes treballant en l'àmbit penitenciari?**

¿Cuánto tiempo llevas trabajando en el ámbito penitenciario?

En el ámbito penitenciario llevo trabajando desde enero del año 2016.

3. **Quina és la teva tasca dintre del Centre Penitenciari i a quin perfil de persona s'adreça la teva feina?**

¿Cuál es tu trabajo dentro del Centro Penitenciario y a que perfil de persona se dirige tu trabajo?

Mi trabajo consiste en ayudar a que los internos tengan cubiertas las actividades de la vida diaria. Estas tareas son fundamentales porque son conductas que les permiten vivir de manera autónoma e integrada en su entorno. En consecuencia, el hecho de tener cubiertas estas actividades, les permite cumplir su rol dentro de la sociedad. El perfil al cual atiendo es muy variado, desde una persona que puede tener algún problema o enfermedad mental a un interno que está dentro del módulo debido a su comportamiento. Normalmente aquellas personas que no tienen ninguna patología mental se encuentran en mi módulo por cuestiones de seguridad y porque manifiestan un comportamiento violento y peligroso para los demás profesionales e internos.

4. **Quina consideres que pot ser la causa o les causes que produeixen la reincidència?**

¿Cuál consideras que puede ser la causa o las causas que producen la reincidencia?

La reincidencia puede producirse por muchos factores y se van a encontrar con muchas situaciones difíciles cuando estén fuera. Lo primero de todo para que no se produzca

reincidencia es importante contar con el apoyo familiar, seguidamente, lo ideal sería encontrar trabajo, tener un sitio donde poder vivir y evitar a toda costa las malas compañías y el contacto con las drogas.

5. Consideres que el papel de la familia es fonamental? Per què?

¿Consideras que el papel de la familia es fundamental? ¿Por qué?

El papel de la familia es primordial porque cuando una persona sale lo único que necesita es tener a su lado a la familia, eso hace que todo sea más fácil. Una persona cuando sale si no tiene nada es más propenso a acabar cometiendo un nuevo delito porque no tiene apoyo de ningún tipo: ni económico, ni familiar ni siquiera emocional. La familia es la que te ayuda a marcar un ritmo diferente y es la que pueda ejercer algún tipo de control que pueda evitar un nuevo delito.

6. Dintre del Centre Penitenciari en el qual treballes es realitza algun tipus de treball amb la família? Si la resposta és positiva, quin treball es fa? Si la resposta és negativa, per què creus que no es realitza?

¿Dentro del Centro Penitenciario en el que trabajas se realiza algún tipo de trabajo con la familia? Si la respuesta es positiva, ¿qué trabajo se hace? Si la respuesta es negativa, ¿por qué crees que no se realiza?

El trabajo con la familia solo se hace cuando la persona está a punto de salir. Aquí es cuando se genera esta preocupación y, en el caso que esa persona no tenga familia, se buscan recursos y asociaciones con las que trabajar de esta manera.

7. Què creus que faria falta treballar perquè una persona que es troba dintre d'un Centre Penitenciari no tingui tantes probabilitats de tornar a delinquir?

¿Qué crees que haría falta trabajar para que una persona que se encuentra dentro de un Centro Penitenciario no tenga tantas probabilidades de volver a delinquir?

Es muy relativo porque eso depende de cómo es cada persona. Hay internos que son conscientes de lo que han hecho y trabajan para reinsertarse en la sociedad, pero otros en cambio, como siempre han estado en la cárcel y no conocen otro tipo de vida, lo que acaban haciendo es volver a delinquir para entrar de nuevo en el centro penitenciario. Lo que sí creo necesario es que se destinasen más recursos para los programas que se hacen

dentro del centro porque eso acaba siendo la base de la reinserción y, sería muy interesante que una vez la persona esté en libertad, se pudiera hacer algún tipo de seguimiento que les ayudase y con el que sentirse apoyados.

ANNEX 4.3:

RESPOSTES PER PART DELS PROFESSIONALS DE L'ÀMBIT PENITENCIARI: TREBALLADOR SOCIAL I CRIMINÒLEG, CP SEVILLA II.

1. Nom i professió.

Nombre y profesión.

Juan Pablo Noguerol, Trabajador Social y criminólogo.

2. Quant de temps portes treballant en l'àmbit penitenciari?

¿Cuánto tiempo llevas trabajando en el ámbito penitenciario?

Llevo trabajando en el ámbito penitenciario desde 2012 hasta la actualidad, he trabajado también con jóvenes inmigrantes en riesgo de exclusión (MENAS), en comedores sociales y con familias en riesgo de exclusión social.

3. Quina és la teva tasca dintre del Centre Penitenciari i a quin perfil de persona s'adreça la teva feina?

¿Cuál es tu trabajo dentro del Centro Penitenciario y a que perfil de persona se dirige tu trabajo?

Dentro de la cárcel de Sevilla II he trabajado con internos de todas las indoles y nacionalidades. La mayoría de veces mi trabajo ha ido dirigido a la prestación de servicios, así como la coordinación con otros compañeros, contacto con familiares, atención a internos específicos por problemáticas específicas, entre otras cosas.

4. Quina consideres que pot ser la causa o les causes que produeixen la reincidència?

¿Cuál consideras que puede ser la causa o las causas que producen la reincidencia?

Considero que el gran problema existente es la falta de oportunidades y probablemente también porque no todos los programas del centro penitenciario se desarrollan con éxito en todas las personas. Y teniendo en cuenta eso y que al salir en libertad no tienen recursos a los que acceder provoca que los internos vuelvan a cometer los mismos errores que al principio.

5. Consideres que el paper de la família és fonamental? Per què?

¿Consideras que el papel de la familia es fundamental? ¿Por qué?

Es crucial tenerla porque el hecho de no tenerla sumado a la situación crítica que ya están viviendo al final todo se convierte en una losa difícil de llevar. Una persona sin familia o gente cercana es más propensa a reincidir porque da su situación por perdida y no tiene a nadie detrás que le haga rectificar, y tampoco es capaz de darse cuenta por si solo que la reinserción es posible.

6. Dintre del Centre Penitenciari en el qual treballes es realitza algun tipus de treball amb la família? Si la resposta és positiva, quin treball es fa? Si la resposta és negativa, per què creus que no es realitza?

¿Dentro del Centro Penitenciario en el que trabajas se realiza algún tipo de trabajo con la familia? Si la respuesta es positiva, ¿qué trabajo se hace? Si la respuesta es negativa, ¿por qué crees que no se realiza?

La mayoría de veces con las familias se utilizan técnicas cualitativas como grupos de discusión, los cuales son muy útiles tanto para los internos como para los profesionales. En otras circunstancias, también hay familiares que se desentienden de esas programaciones con cualquier tipo de excusa, así que eso dificulta hacer un trabajo de más calidad y profundo que verdaderamente ayude al interno.

7. Què creus que faria falta treballar perquè una persona que es troba dintre d'un Centre Penitenciari no tingui tantes probabilitats de tornar a delinquir?

¿Qué crees que haría falta trabajar para que una persona que se encuentra dentro de un Centro Penitenciario no tenga tantas probabilidades de volver a delinquir?

Considero que tendría que haber más trabajo con la familia y sobre todo que existieran más recursos de apoyo porque cuando la gente sale de la cárcel se encuentra con una mano delante y otra detrás y, hay delitos y patologías que hay que seguir tratando de forma constante.

ANNEX 4.4:

RESPOSTES PER PART DELS PROFESSIONALS DE L'ÀMBIT PENITENCIARI: TREBALLADORA SOCIAL, CPPB- FIGUERES¹³.

1. Nom i el teu número de TS del centre.

Nombre y número de TS del centro.

Rosa Pino Torres, núm. 5532.

2. Quina és la teva tasca dintre del Centre i a quin tipus de perfil tractes en el teu mòdul?

¿Cuál es tu trabajo dentro del Centro y a qué tipo de perfil tratas dentro del módulo?

Les meves tasques són:

- Atendre les demandes de la població interna preventiva i penada i si s'escau, fer el seguiment durant un període de dos mesos dels alliberats definitius.
- Atendre la família i l'entorn relacional del mòdul 5.
- Treballar de manera coordinada amb la xarxa de serveis socials bàsics i especialitzats.
- Tenir coneixement de l'entorn de l'intern/a mitjançant visites a domicili i reunions de coordinació amb la xarxa pública en general.
- Establir mecanismes d'informació, assessorament i orientació social.
- Atendre totes les actuacions que l'ordenament penitenciari determini en el marc de la prestació d'assistència social i comunitària a la població reclusa i emetre els informes socials que li siguin requerits pels òrgans administratius i judicials competents.
- Planificar i gestionar plans d'intervenció dirigits als interns i les seves famílies i entorn relacional.

¹³ El model d'entrevista destinat a aquest professional és una mica diferent perquè el seu lloc de treball és més específic i té més relació amb la informació que necessito extreure respecte a la tipologia delictiva sexual i de robatori amb violència i intimidació. Les preguntes, per tant, seran semblants però inclouran alguna més concreta respecte al seu lloc de feina.

- Coordinar i treballar amb la resta de membres de l'equip multidisciplinari i participar activament en els programes específics així com prendre els acords propis de la seva disciplina.
- Recollir la documentació de la informació social obtinguda en el desenvolupament de llurs funcions, arxivar-la i custodiar-la en llur departament.
- Realitzar un programa de famílies.

3. Podries dir-me la quantitat d'interns del teu mòdul i aproximadament un percentatge en referència a quants són reincidents?

¿Podrías decirme la cantidad de internos que hay en el módulo y aproximadamente un porcentaje en referencia a cuantos de ellos son reincidentes?

La mitja d'interns són uns 100 i la reincidència dels delinqüents sexuals penso que són un 20%.

4. Per què creus que una persona reincideix en la tipologia delictiva sexual i de robatoris amb violència i intimidació? (És a dir, creus que roben per necessitat? Per males companyies? Per falta de suport familiar? Per no fer el tractament o no assolir-lo? etc. En cas dels delictes sexuals quins factors creus que afecten? Consideres que el paper de la família és clau en la sortida i durant tota la trajectòria penitenciària?)

¿Por qué crees que una persona reincide en la tipología delictiva sexual y de robos con violencia e intimidación? (¿Crees que es por necesidad? ¿Por malas compañías? ¿Por falta de apoyo familiar? ¿Por no hacer el tratamiento o no conseguir sus objetivos? ¿En caso de los delitos sexuales que factores crees que afectan? ¿Consideras el papel de la familia como clave para la salida y durante la trayectoria penitenciaria?)

Pel que fa als factors de risc són molt diversos i sempre depèn de la persona i de la tipologia delictiva. En molts casos els més freqüents són: l'alcohol i drogues, tenir poques habilitats socials, absència d'un estil de vida positiu, manca d'equilibri econòmic, poc suport sociofamiliar, relacions tòxiques, patrons i conductes desviades respecte a la sexualitat, entre d'altres.

M'agradaria ensenyar-te un model on es valora tot això que em demanes respecte al tractament: Model de Gestió del Cas del Projecte Internacional DOMICE.

- **MODALITAT 1: Intervenció administrativa (*no tractament, valorar règim obert*).**

Quan el nivell de risc de reincidència i la complexitat del cas són baixos i no hi ha necessitats criminògenes o només alguna, el nivell d'intervenció ha de ser molt baix. Es considera que per a aquestes persones, l'efecte punitiu de la pena per si sol serà suficient per a reduir la probabilitat futura de tornar a delinquir, només necessiten càstig. De manera que el cost de recursos ha de ser mínim: la intervenció per part dels professionals ha de ser el menys intrusiva possible, fent únicament el que és necessari per al compliment de la pena.

- **MODALITAT 2: Intervenció de suport (*Itinerari estàndard o programa Bàsic*).**

Quan els individus presenten un major risc de reincidència delictiva (mig-baix a mig), una complexitat una mica més alta i tenen major nombre de necessitats criminògenes, l'efecte punitiu de la pena no és suficient per a reduir la reincidència. Aquestes persones necessiten ajuda, i per tant, els hi cal una intervenció de suport i orientació, una mena de *resettlement* (reassentament) per a orientar la seva conducta cap al que és prosocial.

- **MODALITAT 3: Intervenció terapèutica (*programa Intensiu*).**

Quan el risc de reincidència delictiva és ja força elevat (mig a alt), i el cas presenta alta complexitat i nombroses necessitats criminògenes, l'individu necessita canviar per tal de no tornar a delinquir. Així, amb aquests casos caldrà destinar-hi més recursos humans i materials, fent una intervenció molt més intrusiva i intensiva, adreçada a treballar les necessitats criminògenes amb intervencions tècniques.

- **MODALITAT 4: Intervenció integral (*afegir mesures de control i possible excarceració de risc en cas de fracàs del tractament*).**

Per últim, hi ha un reduït nombre d'interns/es que presenten un risc de reincidència delictiva molt elevat, són casos molt complexos i amb moltíssimes necessitats criminògenes. Són aquells individus de molt mal pronòstic, a qui considerem "perillosos", els quals, a banda de l'efecte punitiu de la pena, l'ajuda i el canvi, requereixen control per tal d'augmentar la probabilitat de reduir la reincidència. Per tant, amb aquest grup de persones hi haurem de destinar el major cost en termes de tractament. Es tracta de fer una intervenció molt complexa i intrusiva, que sumi la intervenció terapèutica de la modalitat

3 amb mecanismes i sistemes de control, com per exemple els dispositius de control telemàtic.

És molt important saber que el tractament sempre serà diferent i per molt que siguin presents alguns factors, no sempre s'ha de treballar de la mateixa manera. La resposta davant per què una persona amb aquest tipus de tipologia reincideix no la tinc però segurament és degut a tots aquells factors que incideixen, així com una mala gestió personal de la situació per part de l'intern i de la família. Nosaltres com a professionals els intentem donar les eines però el camí l'han de fer ells perquè nosaltres no hi serem quan ells surtin. Han de ser conscients de la situació i sobretot ser constants amb el treball i el tractament. Han de tenir la voluntat de canviar i saber què és el que han fet i el perquè. Una vegada accepten el que han fet i comencen a conèixer els motius pels quals van dur a terme aquell delictes és quan veritablement podem començar a treballar perquè sinó, tot serà envà.

5. Consideres que el paper de la família és important en tots els casos? Per què?

¿Consideras que el papel de la familia es importante en todos los casos? ¿Por qué?

La família és important només en els casos on aquests presenten factors protectors, és a dir, quan tenen unes característiques o condicions que poden moderar els efectes que pot produir exposar-te als factors de risc i, al mateix temps, reduir la vulnerabilitat de la persona que delinqueix davant els problemes. D'aquesta manera la família reforça la resistència actuant de protecció en situacions problemàtiques.

La família no és clau en aquells casos on ells mateixos presenten factors de risc amb unes característiques que podrien incrementar la probabilitat que un membre de la família desenvolupi un problema de conducta i en conseqüència, delinquir. En els casos que no es recomana és amb famílies amb les següents característiques:

- Situació laboral: atur, inestabilitat laboral, economia submergida, pràctiques marginals, etc.
- Pertinença a una classe social molt baixa amb problemes de marginació.
- Habitatge: problemes d'amuntegament, manca de condicions de l'habitatge, barri marginal, etc.
- Ideologia social: actituds envers la violència, la infància, la dona, la paternitat, etc.

6. Es fa algun tipus de treball amb les famílies? De què es tracta?

¿Se hace algún tipo de trabajo con las familias? ¿De qué se trata?

El treball que es fa és molt divers, respecte a la família per exemple, des de fa aproximadament un any s'implementa un programa destinat a aquesta. La iniciativa consta de 5 sessions on s'agrupen diferents famílies que tenen algun membre de la seva unitat familiar al centre penitenciari a causa de un delictes de tipologia sexual. Es fan diverses sessions on expliquen estratègies i faciliten les eines necessàries perquè la família pugui ser un mitjà contenidor. A més a més, es conviden a associacions o recursos que s'adrecen a aquest perfil delictiu i això ajuda a entendre millor la situació per la qual estan passant.

A més a més, es realitzen diferents tipus d'entrevista:

- Entrevistes d'apropament: Solen ser entrevistes d'exploració i recollida d'informació de l'entorn sociofamiliar. L'objectiu d'aquesta és:
 - Conèixer la relació de la família amb l'intern i la reacció davant el tipus de delictes.
 - Detectar-hi pautes disfuncionals i intentar recuperar les relacions deteriorades.
 - Intervenir en les àrees familiars i socials deficitàries que afecten al programa de tractament de l'intern.
 - Facilitar la comprensió i l'acceptació de la situació amb la finalitat d'ajustar les expectatives.
 - Buscar la seva col·laboració i detectar si algun dels familiars pot assumir el rol de suport (observador, contenidor) en el moment que l'intern surti del centre i s'hagi de treballar la prevenció de recaigudes en la comunitat.
- Entrevistes d'ensinistrament:
 - La seva finalitat és explicar a la persona acollidora el suport que necessita l'intern, els aspectes més rellevants, i ajudar-lo en l'exercici d'aquest suport.
 - Es facilita un pla de prevenció de recaigudes, amb els següents continguts:

- Els factors que augmentarien el risc de tornar a cometre un delictes. Una llista d'estratègies d'evitació i afrontament per tractar cada un dels factors de risc.
 - Els senyals d'avís que el subjecte està corrent un risc.
 - Les recomanacions sobre les restriccions de la conducta.
- Entrevistes de seguiment:

Durant tota la intervenció es realitzaran entrevistes amb els membres de l'entorn familiar per tal de contrastar les dades que ofereix l'intern respecte de les seves activitats i relacions externes (permisos, sortides...). I per detectar situacions de risc produïdes durant els permisos o qualsevol altra incidència.

També s'organitzen itineraris de rehabilitació a través d'activitats adequades al perfil concret de l'intern:

TAULA 9. *Itineraris de rehabilitació.*

ÀREA	PROGRAMES	SUBPROGRAMES
Generalització al Medi familiar i comunitari.	Intervenció grupal amb famílies i Relació i integració comunitària.	1. Interns primaris. 2. El retorn al nucli familiar. 3. Interns amb conductes additives. 4. Interns amb conductes violentes. 5. Eines de prevenció i recursos.

Nota: Taula elaborada per la Treballadora Social del M5 de CPPB, Figueres.

7. **Quin treball consideres que s'hauria de fer perquè una persona no reincideixi?**

¿Qué trabajo consideras que se debería hacer para que una persona no reincida?

Perquè una persona no torni a delinquir han de portar un estil de vida positiu, una forma de viure adequada i adaptada a cuidar les necessitats vitals de forma correcta.

Han de buscar totes aquelles conductes, activitats, coses que els inspire i els motivi, etc. Que considerin que els pot ajudar a millorar o augmentar l'equilibri personal. Han de posar força de voluntat i voler treballar.

Han de cuidar les necessitats biològiques com una alimentació equilibrada i dormir correctament, fer exercici i relaxació, per saber gestionar els estats emocionals negatius.

És a dir, no dur un estil de vida sedentari. També tenir hobbies i relacions interpersonals positives. També és molt important estar ocupat, treballar.

➤ **Resumint:**

- Treballar i comptar amb suport sociofamiliar a l'exterior.
- Relacions sanes i estables.
- Capacitat per planificar de forma constructiva el seu temps d'oci.
- Disposar de possibilitats d'integració reals en la comunitat (documentació, habitatge, mitjans econòmics, recursos..)

En definitiva perquè no reincideixin han de treballar:

1. No utilitzar mecanismes de defensa, reconèixer el delictes i responsabilitzar-se adequadament del delictes.
2. Tenir consciència emocional, que sigui capaç d'identificar la relació entre emocions, pensaments i conductes agressives. Coherència entre la comunicació verbal i no verbal. Discriminar adequadament entre emocions positives i negatives...
3. Tenir empatia amb la víctima, comprendre i ser conscient dels diferents tipus de conseqüències produïdes en les víctimes de la seva agressió (sensacions, emocions, pensaments). Acceptar el dany físic, psicològic, causat a la víctima...
4. No fer ús de les Distorsions cognitives: ser capaç de detectar les seves creences irracionals i qüestionar-les. Ser capaç de generar pensaments racionals alternatius. No tenir creences estereotipades respecte al rol masculí-femení, respecte a l'ús de la violència o de les minories socials, ètniques, religioses o polítiques.

Caldrà també elaborar un pla de Prevenció de recaigudes, per:

- Tenir capacitat d'anàlisi d'anticipació de conseqüències de la seva conducta.
- Ser capaç d'identificar factors de risc i indicadors associats (cognitius, fisiològics, conductuals).
- Ser capaç d'afrontar adequadament les situacions de risc.
- Tenir una adequada percepció d'autoeficàcia i autocontrol.
- Tenir habilitats socials i ser capaç de definir els problemes adequadament.
- També és bàsic no tenir problemes de drogues ni alcohol.

ANNEX 4.5:

RESPOSTES PER PART DELS PROFESSIONALS DE L'ÀMBIT PENITENCIARI: PSICÒLOGA EN DELICTES SEXUALS, QUATRE CAMINS-BARCELONA.

1. Nom i professió.

Nombre y profesión.

Rebeca Pérez, psicòloga.

2. Quant de temps portes treballant en l'àmbit penitenciarí?

¿Cuánto tiempo llevas trabajando en el ámbito penitenciario?

Porto treballant en aquest àmbit aproximadament 2 anys i 2 mesos.

3. Quina és la teva tasca dintre del Centre Penitenciarí i a quin perfil de persona s'adreça la teva feina?

¿Cuál es tu trabajo dentro del Centro Penitenciario y a que perfil de persona se dirige tu trabajo?

El perfil de persona al qual s'adreça la meva tasca és a aquelles persones que han comès un delicte de tipologia delictiva sexual. Les meves tasques com a psicòloga dintre del CP són les següents:

- Seguiment individual: teràpia individual de contenció emocional, seguiment de l'evolució de l'intern, treballar aspectes de personalitat,..
- Realització del Programa de delictes sexuals destinat a interns que han realitzat un abús sexual, agressió sexual d'un adult o un menor d'edat o ús de la pornografia infantil. Intervenció grupal. Principalment treball: motivar empatia de l'agressor a la víctima, treballar les distorsions cognitives que presenta l'agressor respecte a la víctima, el control sexual, autobiografia de l'intern i delicte d'acord amb la sentència.
- Realització d'informes de classificació: quan un intern entra a presó se li ha de classificar en 2n. grau de tractament segons el codi penitenciarí o en 3r. grau i llavors, l'intern passaria a tenir més quotes de llibertat.

- Realització d'informes de 1r grau: quan un intern fa una agressió a un altre intern o a un professional, aquesta persona va a un mòdul a part o se li fa un treball conductual i cognitiu diferent. Està com aïllat.
- Realització d'informes de permisos: quan es considera, es fa uns informes al jutge perquè els interns comencin a sortir de permisos uns dies.
- Coordinació amb els funcionaris de seguretat per tal de tindre un seguiment sobre la conducta de l'intern i la seva evolució.
- Omplir Riscanvi: el Riscanvi és un test de reincidència penitenciari que ha creat Direcció General per tal de poder mesurar el risc que té aquest intern en tornar a delinquir.
- Els psicòlegs organitzem i cohesionem l'equip multidisciplinar format de: psicòleg, educadors, treballador social i jurista.
- Informes de progressió a tercer grau, perquè l'intern pugui marxar a un pis o a casa seva i el seu tractament disposi de quotes de llibertat més elevades.
- Obrir protocols de suïcidis: quan hi ha un possible ric, fem un informe de factors de risc que observem i passem aquest informe als metges per ser avaluat i ells decideixen el grau de risc de suïcidi.

4. **Quina consideres que pot ser la causa o les causes que produeixen la reincidència?**

¿Cuál consideras que puede ser la causa o las causas que producen la reincidencia?

Una persona pot reincidir per molts factors. Principalment crec que reincideix per:

- No disposar d'un medi acollidor positiu: és a dir és principal que la família més pròxima a l'intern, pares o parella sentimental i fills si en té el recolzin i li proporcionin uns bons valors prosocials (estiguin a favor del treball, la família,..) i no sigui una família que justifiqui el delictes que ha realitzat i no li proporcionin suport emocional.
- Segon, si aquesta persona és consumidora de drogues. Si té una drogodependència que no s'ha tractat a cap lloc ni al Centre Penitenciari, és un factor de risc.
- Tercer, els mitjans econòmics i/o l'oportunitat de feina que tingui. Si té oportunitats per tornar al món laboral i així tindre mitjans econòmics és un punt a favor, perquè aquesta persona es senti part de la societat i per tant, no torni a delinquir.

- Quart, unes característiques de personalitat que predisposen a la delinqüència. Com per exemple: elevada impulsivitat, falta de control d'impulsos, pobre afrontament de l'estrès, intel·ligència intel·lectual límit, violent, són hostils, etc.
- Cinquè, que la persona tingui un trastorn mental que li faciliti la conducta delictiva. Ja pot ser una esquizofrènia, trastorn bipolar o un trastorn de personalitat de tipus antisocial, etc.
- Sisè, no reconeixement del delicte i per tant, no hi ha penediment.

Si em centro en la tipologia sexual a la qual m'adreço com a professional, considero que una persona que ha comès un delicte sexual és una persona amb un comportament sexual desviat i falta de control de la conducta sexual. Realment, hi ha un percentatge molt baix de persones que reincideixen en el delicte de caràcter sexual. Els que reincideixen són presos que tenen uns trets de personalitat compatibles amb un psicòpata i per tant, no disposen d'empatia cap a les víctimes, utilitzant la violència tant física com verbal a les víctimes. Són interns que no reconeixen el delicte i que fan els programes tractamentals que es fan a les presons, sense èxit. Persones que no tenen suport familiar i no tenen res a perdre.

5. Consideres que el paper de la família és fonamental? Per què?

¿Consideras que el papel de la familia es fundamental? ¿Por qué?

La família és imprescindible. Aquesta és el suport que té l'intern quan ja no està a presó i per tant, seran el seu mitjà contenidor de la conducta delictiva. Si des de la família saben el delicte que ha fet la persona i no el defensen però, si l'ajuden, l'intern es sent alleujat i agraït.

6. Dintre del Centre Penitenciari en el qual treballes es realitza algun tipus de treball amb la família? Si la resposta és positiva, quin treball es fa? Si la resposta és negativa, per què creus que no es realitza?

¿Dentro del Centro Penitenciario en el que trabajas se realiza algún tipo de trabajo con la familia? Si la respuesta es positiva, ¿qué trabajo se hace? Si la respuesta es negativa, ¿por qué crees que no se realiza?

Per exemple, amb els agressors i abusadors sexuals, es fan sessions amb un recurs extern (Vicki Bernadet) en el qual, està la treballadora social del Centre Penitenciari i la

psicòloga especialista en agressors sexuals. Fan sessions amb les famílies per tal que l'intern expliqui el seu delicte i demani perdó, perquè les famílies d'ells també son víctimes secundàries del seu delicte.

7. Què creus que faria falta treballar perquè una persona que es troba dintre d'un Centre Penitenciari no tingui tantes probabilitats de tornar a delinquir?

¿Qué crees que haría falta trabajar para que una persona que se encuentra dentro de un Centro Penitenciario no tenga tantas probabilidades de volver a delinquir?

Crec que s'hauria de donar des de la societat més oportunitats laborals a les persones que han estat a presó, perquè ens enganyem dient que no estigmatitzem. Diem que creiem en la reinserció, però no és veritat, quan els etiquetem i els excloem. Crec que des de les presons catalanes es fa un bon treball, s'hauria de fer més si però es fa més que a les presons fora de Catalunya, amb una immersió econòmica molt elevada en persones de tractament. En les presons de tercer grau també es continua fent una feina, per fer un procés de reinserció social ubicat principalment a la trobada de feina. Però, hi ha poques empreses que vulguin tindre persones que han estat a presó. Les presons és un medi molt hermètic, crec que haurien d'haver-hi més persones que vulguin interessar-se per saber què passa, però sempre ha sigut més fàcil aïllar a les persones que ens causen malestar o problemes, com la persona que té una malaltia psiquiàtrica, que els tanquen. És responsabilitat de l'intern no tornar a delinquir evidentment, i molts amb oportunitats tornen a delinquir perquè és més fàcil fer el que porten fer durant molts anys però també crec que la pregunta aniria en el sentit també de: què fem nosaltres com a societat per a què aquestes persones no tornin a delinquir? Realment els hi donem l'oportunitat? La majoria de percentatge dels interns són persones sense recursos econòmics, analfabetes i amb famílies desestructurades, etc. Crec que alguna cosa també estem fent malament i part de responsabilitat també és nostre.

ANNEX 4.6:

RESPOSTES PER PART DELS PROFESSIONALS DE L'ÀMBIT PENITENCIARI: FUNCIONÀRIA- LANZAROTE.

1. **Nom i professió.**

Nombre y profesión.

Isabel, soy funcionaria del Cuerpo de Ayudantes de Instituciones Penitenciarias. Soy la encargada del departamento interior de hombres.

2. **Quant de temps portes treballant en l'àmbit penitenciari?**

¿Cuánto tiempo llevas trabajando en el ámbito penitenciario?

Llevo 19 años trabajando en el ámbito penitenciario.

3. **Quina és la teva tasca dintre del Centre Penitenciari i a quin perfil de persona s'adreça la teva feina?**

¿Cuál es tu trabajo dentro del Centro Penitenciario y a que perfil de persona se dirige tu trabajo?

Mi trabajo consiste en vigilar y conocer personalmente a los internos haciendo que cumplan las normas de régimen interior del centro durante el tiempo que están reclusos. Intentamos que los internos lleven una vida ordenada y además debemos solucionar los problemas que van surgiendo en la vida diaria.

El perfil de personas a las cuales atiendo, son personas que han cometido delitos distintos: asesinato, delitos sexuales, violencia de género, hurtos, estafas, etc. La cárcel lo que intenta es hacer una separación en módulos según el comportamiento de ellos. Hay un módulo de respeto en el cual viven los internos con mejor comportamiento y, por el contra, hay también módulos de aislamiento que son donde se cumplen las sanciones que les imponen. En mi caso atiendo a ambos perfiles dado que como funcionaria vamos rotando por los módulos.

4. Quina consideres que pot ser la causa o les causes que produeixen la reincidència?

¿Cuál consideras que puede ser la causa o las causas que producen la reincidencia?

La mayoría de los internos reinciden porque provienen de familias desestructuradas por culpa de las drogas. El problema reside en que cuando estos salen vuelven a ese entorno familiar y de amistad conflictivo. Por lo tanto, al final acaban reproduciendo los mismos comportamientos delictivos.

5. Consideres que el paper de la família és fonamental? Per què?

¿Consideras que el papel de la familia es fundamental? ¿Por qué?

El papel de la familia es muy importante, ya que es el núcleo al que irán cuando salgan del centro. Es importante que tengan ese apoyo dentro de prisión porque así pueden realizar visitas, comunicaciones, les ingresan dinero, etc. El vínculo que se establece entre ellos -familia e interno- es lo único que mantiene a este último en contacto con la sociedad.

6. Dintre del Centre Penitenciari en el qual treballes es realitza algun tipus de treball amb la família? Si la resposta és positiva, quin treball es fa? Si la resposta és negativa, per què creus que no es realitza?

¿Dentro del Centro Penitenciario en el que trabajas se realiza algún tipo de trabajo con la familia? Si la respuesta es positiva, ¿qué trabajo se hace? Si la respuesta es negativa, ¿por qué crees que no se realiza?

Son los trabajadores sociales los que se encargan de solucionar problemas familiares, así como ponerse en contacto con ellos. Nosotros como funcionarios no tomamos ningún contacto con la familia salvo en los módulos terapéuticos donde se encuentran las personas con adicción a alguna droga. Ahí si se hacen actividades donde participan las familias y, por lo tanto, entran dentro del módulo para realizar estas actividades terapéuticas.

7. Què creus que faria falta treballar perquè una persona que es troba dintre d'un Centre Penitenciari no tingui tantes probabilitats de tornar a delinquir?

¿Qué crees que haría falta trabajar para que una persona que se encuentra dentro de un Centro Penitenciario no tenga tantas probabilidades de volver a delinquir?

Lo que haría falta para que una persona no vuelva a delinquir es que se encuentre en un entorno libre de drogas y en un entorno sano y equilibrado respecto a las amistades y a su familia.